

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal

A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. — Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43.916.

A betlehemi csillag

A csillagok mindig ott vannak az égen, csak hogy nem látszanak mindig. Ha a nap feljön, elsápadnak és eltűnnek csillogó fényükkel a szemünk elől. Az éjszakában látszanak. Az éjszaka vigasztalan sötétjét átalderítik. A fellegtelen ég kárpitját káprázatos gyönyörűséggel díszesítik. Az ösvényeket a vándorok számára megmutatják. Az éjszakában a nappalra emlékeztetnek. Remény jelképei lettek. A remény pedig még a halál kérlelhetetlenségével is megbirkózik és még a sírok éjjelen is átvezeti töretlenül a lélek hitét.

Jézus földreszállását is csillag jelezte. Világosság, vigasztalás, öröm, reménység jelképe. Az elveszett paradicsom óta várt valami nagy dolgot az emberiség. A paradicsom a maga büntelen és szenvedéstelen, félelem és halál nélküli boldogságában nagyon nagy volt. Elveszett. A helyére várt az emberiség valami más csodálatos nagyot. A paradicsom amiatt veszett el, hogy az ember széttépte szabadsága korlátját és hozzányúlt ahhoz, ami tiltva volt. Szinte érthetetlen, hogy ezt engedte az Isten. Neki hatalma van mindenre; tud is előre mindent. Meggátolhatta volna a paradicsomot elvesztő vétkezést. Nem gátolta meg. Az ember tudta, hogy a tilalom megszegésével bünt követ el, azt is tudta, hogy a bünt büntetéssel sújtja az Isten. Ha nem tudta volna, ha nem félt volna, nem is rejtőzött volna el az Isten színe elől. Az Isten is tudta, hogy az ember a tilalom megszegése miatt hányattatni fog az élet hullámain, szenvedni fog a ránehezedett keresztek alatt; ha nem tudta volna, nem is mondott volna átkot a földre.

Az ember mégis elkövette a bünt; az Isten mégis engedte a bünt elkövetni. Az ember valami csudálatos nagy gyönyörűségre vágyott.

Az Isten pedig tudta, hogy az ő képe és hasonlatossága hiányos volt az emberen valami miatt.

Az ember szabadságra vágyott még bűn és annak büntetése árán is. És az Isten a szabadság méltóságáért, isteni fényes, szentséges vonásáért engedte világrajönni a bünt.

Mivel a szabadság az Isten elleni tusakodásból származott magán hordta a bűn jegyét. Az ember rosszra használta a paradicsom elvesztése árán nyert szabadságot. A szabadság zászlója alatt sokszor törte kerékbe az igazságot, sokszor öntözte meg ártatlan milliók vérével a földet. Nem csak a tömegeknek van szabadsága, hanem szabadság a zsarnokok önkénye is. Egy ember szabadsága milliók felett. Bűnös szabadság.

A bálványozó pogányság sötét ó-korát a legáthatlanabb földi sorsok éjszakájában sem hagyta el a csillag. Bármennyit vétkezett is az ember a szabadsággal a szabadság ellen, azért mindig maradt belőle annyi áldás, amennyi egy csillag mosolygó arculatába belefért. Ritkán bújt elő az emberi bűnök és nyomorúságok egymásra torló fellegei közül, mégis elég volt arra, hogy ne engedje eltiportatni és elsüllyedni a reményt.

A hányatott emberiség arra vágyott, hogy a büntől szabadítsa meg valami a szabadságot. A bethlehemi csillag ennek a vágnak a beteljesedését jelentette. Amint jelentette, fel is kelt a királyi nap Jézus mennyen és földön teljes hatalommal teli személyében és mellette és tőle elhalványodott, elenyészett minden többi csillag.

A szabadság sem az éjszakának csillaga lett többé, hanem fénylő, melegítő, életető, tenyésztő sugár a Jézus tudománya és élete által képviselt központi nap egész sugárzatában. Jézus szerint a szabadságot az Isten lelkének jelenléte

teremti elő. „Ahol az Úrnak lelke, ott a szabadság.” A szabadsággal tehát csak az Úrnak lelke szerint szabad élni. Az Istennek lelke igazság. Maga „az Isten szeretet”. „Megismeritek az igazságot és az igazság szabadokká lesz titeket.” Ez a Jézus által proklamált keresztyén szabadság.

Aki a szabadság ellen elvi alapon tör: az nem ismeri sem az embert, sem az Istent. Ellen-sége az embernek is, az Istennek is. Aki igazságot akar, az nem fél a szabadságtól; mert egyik a másiknak ikertestvére. Egyik a másiktól születik. Különben is hiába próbálják börtönbe, sárba fektetni a szabadságot, mert az halhatatlan, mint az emberi lélek és örök, mint maga az Isten, akinek dicsőségére világít a betlehemi csillag a csillagos ég minden seregeivel egybe.

Dr. Baltazár Dezső.

Abvent

(Cs. S.) Ne keressen senki sajtóhibát a címben. Tudatosan irtuk. Most: Advent idején, a magunkba szállás és előkészület szent perceiben vegyük észre a jelenségek ijesztően gyarapodó sorát, mely a Krisztustól való eltávolodásra: *abvent*-ra mutat.

Advent *eljövetelt, megérkezést, Abvent* *eltávolozást, szétválást* jelent. Az egyik Krisztusnak hozzánk-jövetelét és a mi Krisztushoz érkezésünket jelenti, a másik azt, hogy e világ egyre távolodik Krisztustól s benne a Krisztus egyháza is egyre világibb lesz. Belsőleg Adventra készül és adventról beszél, tényleg és valósággal Abventot él.

Nem említjük azt, hogy e világ különböző *pontjain*: Kína, Abesszinia, Brazília stb. folyik a vér, *tart a háború*, fehérek, sárgák, feketék, vörösek ádáz gyűlölettel rombolják le a keresztyén misszió munkáit és szítják soha nem látott izzásra a fajok gyűlöletét. Nem emlitem a *Népszövetség* farizeizmusát, melynek gyűlölködő országokra szétszaggatott *faj-tánc* annyi könnyel, sérelemmel és nyomorral fizeti hiábavaló adóját.

Mit várjunk „e világ”-tól? „E világ fiai” sohasem fognak az Advent útjára lépni. Az ő útjuk mindig Krisztustól el vezet. Az mindig Abvent.

Annál inkább kötelessége volna Krisztus láthatatlan anyaszentegyházába tartozó *földi egyházak*-nak a Krisztushoz érkezés. A *stockholmi* és *lausannei nagy világmozgalmak* kezdik átvenni az egyházi „népszövetség” szerepét és jellegét, ellanyhulását és sikertelenségét. A *római egyház feje* a „Mortalium animos”-ban történt hirhedt megnyilatkozása óta többször is kifejezésre juttatta, hogy a római egyházon kívülállókkal szemben álláspontja változatlanul a *harc* marad. A *protestánsok egymás között is meghasonlottak*; az *anglikán egyház* vezetője nem rég jelentette ki papsága legnagyobb részének kitoró helyeslése mellett, hogy az *anglikán egyház* nem tartozik a reformáció egyházaihoz s ha az *angol reformáció* négyszázados évfordulóját együtt ünnepli

is Nagy-Britannia presbiteri egyházaival, ez az ünneplés az anglikán egyház részéről csak az angol nyelvű Szentírás négyszázéves emlékének szól. Hasonló merevséggel zárkózott el a *világ lutheránusait* egybefoglaló Világkonvent a világ reformátusaival való együttműködéstől s dogmatikai, egyházszerkezeti, de különösen liturgikai téren, az objektív sákramentom, a tényleges püspöki rendszer s a már elhagyott mise-elemeknek a liturgiába való újrafelvétele és fölelevenítése által szélesíti a szakadékot a testvér-egyházak felé. A legnagyobb lutheránus tömbön a németen belül „a *hitvalló egyház*” mellett némi részben maga a „*birodalmi egyház*” is, a „*német-keresztyén mozgalom*” pedig határozottan az Abvent útjára lépést jelenti.

De beférközött ez a farizeusi kovász a *református egyházak* egymással érintkezésébe is. A Hollandiában nemrég tartott kálvinista világgongresszus sem meghívásában, sem összetételében nem felelt meg a nevének.

De hogy magunk háza előtt is seperjünk, nem Abvent-e az is, amikor a *Trianon által szétszakított magyar református egyházak* apró püspökségekre forgácsolódnak s „*intra et extra muros*” versengő igyekezettel törekszenek külön liturgia, külön énekeskönyv, külön egyházalkotmányi berendezkedés stb. hevenyészett megalkotásával a megmaradt egység külső nyomait is eltüntetni.

Hazai viszonyaink között az eddig elmondott jelenségek minden ártó hatását fokozott mértékben érezzük. A magyar törvényhozás felsőháza tagjainak egy részét a *római egyház magas klérusa* személyében idegen szuverén nevezi ki. Nem csoda, ha ez itthoni működésében mindig magas megbízója érdekeit képviseli, még a magyar közvélemény állandó izgalomban tartása árán is, mint azt a házassági törvény revíziójának követelése is bizonyítja. A *hazai evangélikus egyház* is, mely eddig szenvedésben és fejlődésben osztályos társa volt a reformátusnak s így egyéni szint és formát tudott kialakítani a világ lutheránus egyházai között, most egyre erőteljesebb vágyakozással néz azok felé, amik külföldi egyház-testvéreivel közelebb hoznak s hazai testvér-egyházától ugyanolyan mértékben elkülönítenek.

Ha pedig a saját portánkon, a *magyarországi református egyházon* belül nézünk szét, ott is megtaláljuk a vigasztalan Abvent kétségtelen jeleit. A magyar református egyház egységét Trianon szétszakította, az öt egyházkerület történelmileg kialakult egyensúlyát végleg megbontotta. Lassan, de biztosan indul a *négy egyházkerületre különülés* szomorú folyamata. Egymás ellen barrikádozzák el magukat az egyházkerületek. Eleinte csak a teológusképzés dolgában. Nálunk nem valósulhatott meg az a külföldön bevált rendszer, hogy a theologus-növendék, akár szemeszterenként változtatva főiskolai tanulmányai színhelyét, megismerhesse hazáját, egyháza különböző típusos vidékeit, vezető embereit és szokásait. Azután a legutóbbi évtizedben rátért a *theologiai tanári és püspöki beltermelés* álláspontjára. A mai egyházkerületekben, azok theologiai akadémiáin a professzorátusnak a teljes magyar református egyház minden részére is tekintő olyan összeállítása, mint az ma a debreceni theologiai fakultáson van, vagy a püspöki székek olyan be-

töltése, mint az legutóbb Duna-melléken történt: elképzelhetetlen. A tanítóképzésnek a *lelkészképzés* Prokrustes-ágyába beszorítása teljessé tette a khaoszt... Még erősebbé lett a kerületek különválása és testvérietlen elzárkózása a *segédlelkész kérdésben*. Míg egyik helyt az iskola padjairól küldik ki a theologust inkább, mintsem, hogy az exmittált deák helyére képesített segédlelkészt engednének a másik egyházkerületből, vagy hitoktató segédlelkészi állásokra félszázával helyeznek női „erők”-et, kiknek legnagyobb része nem is lelkészképzésű s jórésze nem is tanítóképzésű, csak párhelyes gyorsütemű kurzus abszolváltja, addig máshelyt bölcs és élelmes előrelátás az arányszámot messze meghaladó mértékben teremtette meg a kápláni kongruákkal az életlehetőséget, ha néhol úgy vannak is odaakasztva a gyülekezet életfájára, mint a műfészkek a parkok rejtekében. S a m kerületünk álláspontja is, mely a viszonyokkal való folytonos alkuvás félrendsabályáig tud elérni, a „nagy gyülekezetek” és egyéb káplántartásra hivatott tényezők elzárkózása folytán, mi volna más, mint igazodás szintén az Abvent útjához.

Közben nem látjuk, hogy a *Kerikális áfium* mint villan föl híveink életében is mint „Jézuska”-kultusz, mint temető-mécs halottak napján s mint lopakodik be ez az áfium a közgondolkozásba is akár, mint „István király napja” megünneplése, akár mint „Manréza”-utáztat, akár mint egyedül üdvözítő „egri norma”, akár, mint „Mikulás-romantika”. Sőt behatol a liturgiánkba is, mikor a konfirmáció ünnepély fontosabb a konfirmációnál s az esketés és temetés nem újszövetségi gyökerű szertartásai jelentősebbek lesznek az igehirdetésnél.

S ha ehhez vesszük, hogy *iskoláink* vannak alsós és középfokon, de saját benső református egyházi lényegünkből kiformált tantervünk nincs, az állami befolyásnak ezen a téren korlátja nem támad, iskoláinkban egyre több az idegen intézetekben képesített tanerő s az iskolai kiadások sorvasztó terhe alatt roskadozik egyházunk, csoda-e ha kopárrá, kietlenné sötétedik előttünk a jövő?!

Abvent ellen csak egyetlen orvosság van. Az Advent. Krisztushoz fordulás tett nagygyá még minden egyházat és minden egyént. Ezért szálljunk magunkba, ezért imádkozzunk, ezért könyörögjünk Isten szent Lelkét, hogy egyházunkon belül és egyházunkon kívül, hazánkban és az egész világon, forduljon meg a szívek útja Krisztus felé, hogy kitölthesse áldását minden élöre az igazi Advent!

Egyházak — egyházi adó nélkül

Vallásosesti előadás Gáván.

5. Móz. 32, 7.

Keresztyén Testvéreim! Ez az elmúlt év szép és kedves emléket hagy maga után.

A nyár végén itt járt szeretett Püspökünk. Itt beszélt ezen a szöszéken. Hiszem is, hogy közületek sokan sokáig vissza fognak emlékezni arra a napra, amikor szavát, beszédét hallgattátok ezen a szent helyen.

Hogy ez a hatás, minél inkább ki legyen mélyítve, a püspöklátogatásról szóló jelentés azon kitételével

óhajtok itt foglalkozni, amelyik ezt mondja: Szabolcs, Gáván, Tiszabercelen, Paszabon, Bujon egyházi adó nincsen.

Megvilágítom előttek eme különös, figyelemre-méltó ténynek történeti hátterét.

Ezen néhány egyházunk, amelyikben az egyházi adó jórészt ma is ismeretlen fogalom, a Tisza folyása mentén Tokajtól keletre fekszik. A letűnt időkben ez a tájék a hadak útja volt. Itt ezen a kies fekvésű helyeken, tájakon kaptak aztán jószágot, birtokot, a régebbi hadviselések idején kitűnt vitézek. Ezekben a falvakban telepedtek meg ama régebbi családok, amelyek közül egyiknek-másiknak még csak emlékezete sem maradt fenn híveink körében. Itt éltek s részben ma is itt élnek a Felvinci Baloghok, Bessevények, Bakók, Laskayak, Csuriak, Gávai Nagyk, Mudrányok, Szemerék, Mikecek, Zólyomiak, Telekyek, Zsoldosok, Dobozyak stb.

Ezen családok tagjai már a reformáció kezdetén a megtisztított vallásnak lettek híveivé. S összekötést tartottak fent, a közelfekvő pataki Kollégiummal. Egyik-másik itteni kúria gazdája, mint „cenzor”, mint vizsgáló biztos működött a pataki diákok vizsgáján. S nem egy végzett diák vizsgáján hangzott el a tiszamenti cenzor ajakáról eme szózat: Jól van tiszteletes öcsém! Maga lesz a gávai rektor; maga lesz a berceli pap!

Igy ment ez évszázadokon keresztül. A végzett pataki diákok kijöttek erre a környékre, papnak, rektornak. Elvettek egy-egy nemes hajadont, kaptak a párbéren kívül — hozomány fejében — néhány hold birtokot. Aztán éltek békekességben.

Az 1848—49-i szabadságharc azonban útját vágra temérdek ősi, patriárkális szokásnak. Ismeritek a Zsoltáriró ama mondását: Kibocsátod a te lelkedet, megújulnak és újjá teszed a földnek színet. (104. Zsolt. 3.) A szabadságharc, miként a tavasz a nagy természetben, temérdek változást, újulást hozott létre egyházi téren is.

Tizenöt év múlva a szabadságharc befejezése után lelkészválasztás volt Gáván. Mégpedig a régebbi gyakorlattól eltérve, teljesen demokratikus, szabadválasztás alapján.

S így megtörtént az a tény, hogy elődöm, néhai édesatyám, véletlenül nem éppen Patakon, hanem Debrecenben nyerte képesítését. Volt azonban elődömnök a lelképásztori oklevelen kívül egy másik képesítése is, amit nem az iskola és nem a tanárok, hanem egyedül az élet adhat meg kinek-kinek.

Katona volt a szabadságharcban. S a világi katasztrófa után, mint valami koldus szerzetes, gyalog, mezitláb vándorolta végig a nagy Alföldet.

Hígyjétek el, hogy nem a gyermekies elfogultság, hanem kiváló gondolkozó egyének megállapították már, hogy a letűnt század legkiválóbb emberanyaga, a szabadságharc katonáiból került ki annak idején az egész Magyarországon.

A szabadságharc ugyanis önvédelmi harc volt. Természetes, hogy az önvédelem, edzetté, kitartóvá; kevéssel megelégedő, kisigényű egyénekké formálta, képezte az akkori ifjabb nemzedéket.

Isten akarata folytán ilyen egyszerű, puritán férfiút választott lelképásztorául a gávai gyülekezet az 1865. évben.

Sokszor emlegette, hogy amikor először jelent meg a parókhia udvarán, feltűnt előtte, a tájék szép-

sége. Majd — mint beszélte — jött a gondnok azzal a jelentéssel, hogy itt bizony nehéz világ van. Tenni kell valamit, mert a földbirtok kötöttsége megszűnt. Régi előkelő családok egymásután adják el földjeiket másvallású, idegen atyafiaknak. Jelentést tett a párberről, egyházi adóról is, amit némelyek fizetnek becsületesen, mások ocsút adnak, némelyek éppenséggel semmit sem. S aztán egy csomagot adott át a gondnok ezen szavakkal: Itt van mindennünk, az adósok, a hátrálékosak jegyzéke. Csinálja Tiszteletes Uram, ahogy jónak látja. Ha okosan gazdálkodik, akkor megélhet közöttünk. Ha nem, arról bizony mi nem tehetünk.

Néhai elődöm átvette a csomagot. S aztán elment egyik-másik még akkor élő tekintélyes családhoz beszélgetni, értekezni.

Híre, hamva sem lévén akkor még sem kongruának, sem pedig semmiféle államsegélynek, tehát egyes kiváló, buzgó férfiak egyenesen azt ajánlották, hogy valamelyik eladandó nemesi birtoktestet igyekezzék az egyház minél előbb megvásárolni.

Pár év múlva, így vásárolt meg az egyház egy százholdas nemesi birtokot. Nagy küzdelemmel ment biz' ez. De megtörtént.

Majd multak az évek. A gazdasági élet a kiegyezés után virágzásnak indult. Az egyház régebbi tagja és az új-tag, szépen jövedelmezett. Annyira, hogy az 1872. évben az egyház, a párbért és egyházi adót egyszerűen eltörölte.

Az egyházmegyén hangok emelkedtek ugyan, hogy az egyházi adó alól a híveket teljesen felmenteni nem lehet és nem szabad. De viszont az egyházmegyének akkori elnöksége, az elismerés szavai mellett egyezett bele az egyházi terhek teljes eltörlésének gondolatába.

Imé Keresztyén Testvéreim, ilyen az élet! Higyjétek el, hogy olyan az emberi társadalom élete, mint az ágyban fetregő, lázas beteg ember élete. Hol az egyik, hol a másik oldalára fordul.

Az egyik korszak ezt mondja: Mentől kevesebb terhet kell rakni a nép vállaira!

A másik korszak így beszél: Mentől több terhet kell rakni a nép vállaira!

A szabadságharc után, a nép terheinek enyhítése volt az irányadó eszme. Különben is a hazai rögnök, földnek valami csodálatos szeretete jellemezte egyik-másik negyvennyolcas honvédünket.

Sokszor visszaemlékezem például elődöm eme szavaira: Nem értem a mai világot és az embereket. Negyvenkilencben, amikor masiroztunk, meneteltünk s megaludtunk éjszaka egy-egy bokor alatt, másnapra kelve, bizonyos sajnálattal váltam meg, még a szállástadó bokortól is. Hát hogyan tud némelyik ember olyan könnyen megválni házából, földjétől, birtokától! ?...

Ilyen felfogás mellett, érthető dolog volt az anyaszentegyház anyagi megerősödése. Sőt a hitéleti fellendülése is.

Persze, a jó példa, kihatott rövidesen az egész környékre. Mert alig törölték el nálunk az egyházi terheket, néhány év elteltével lelkesválasztás volt Bujon, ahol is egy olyan kiváló, páratlan rátermettséggel rendelkező ifjú került a gyülekezet élére, mint Andrassy Kálmán, aki modernebb módszerekkel, a belmisszió s aztán a szövetkezeti élet felkarolá-

sával, még tovább fejlesztette a párbér és egyházi adónélküli hitéletet.

Jól mondja bölcs Salamon: Semmi nincs új dolog a nap alatt. (Pred. 1, 9.)

Ma sokat beszélnek a lapok Mussolini és Hitler dicsőségéről. Holott ugyanazon erény és erély megnyilvánult már régen az emberi társadalom életében — ha kicsinyített alakban is — egyik-másik egyszerűbb vezéregyéniség eljárásában, működésében.

Mert vajjon mi volt, akár Bujon, akár Gáván, párbér és kongrua nélkül, ama két egyszerű református lelkipáztornak élete, egy-egy félszázadon át? Semmi egyéb, mint a bölcs népzérek érdekes és figyelemreméltó élete. Mintha ma is hallanám őket: Te János, szorgalmas ember vagy. Földet is kapsz, kölcsönt is kapsz. Eredj el, imádkozzál és dolgozzál... Te Mihály, hanyag ember vagy. Vigyázz, mert sem földet, sem kölcsönt nem kapsz. Eredj el, imádkozzál és dolgozzál!...

A párbér és egyházi adónélküli élet híre természetesen eljutott egyik-másik akkor még élő, ősi földbirtokos kúriának falai közé. Eljutott a szabolcs-megyei Bessenyei-család utolsó képviselőjéhez. Bessenyei Lászlóhoz is, aki éppen ekkor gávai kúriájában élte napjait.

— Nem engedem — mondá Bessenyei —, hogy csak Bujon és Gáván töröltessék el minden egyházi teher. Majd teszek róla, hogy töröljék el Paszabon és Bercelen is, az én őseim hazájában. Birtokot fogok hagyni reájuk.

Alig mondá el Bessenyei László eme nyilatkozatot, az 1895. évben elhangzott koporsója felett: Te benned bízunk eleitől fogva. Halála után örökölt Paszab is, Bercel is. Az egyik egyház kisebb, a másik nagyobb birtokot.

Rövidesen Bessenyei László halála után, itt-hagyta kúriáját, birtokát, a szabolcsi ezeréves földvár tövében, hazájáért, egyházáért élő, haló nagy lélek, vibornyai Mudrány András is, aki összes javait, birtokát a szabolcsi egyházra és a sárospataki főiskolára hagyományozta.

Így aztán bekövetkezett az a helyzet, amelyről még napjainkban is, így emlékezik meg a püspöki jelentés: Szabolcs, Gáván, Tiszabercelen, Paszabon, Bujon egyházi adó nincsen.

A püspöki jelentésnek eme szavait, nekünk ma élő, itteni reformátusoknak — meg kell értenünk és meg kell szívlelnünk! A mi szeretett Püspökünk a mai keletmagyarországi reformátusok püspöke. Ismeri a református egyházak anyagi helyzetét szerte hazában. De különösen ismeri, a felső Tiszamentétől Szegedig. Fennhatósága alá tartozik temérdek egyház, ahol a hívek valósággal roskadoznak a nagy egyházi terhek alatt. Méltán tűnhetett fel előtte, hogy a saját egyházkerületében akad még néhány eklézsia, ahol az egyházi adó fogalmát is alig ismerik a hívek.

Igaz ugyan, hogy ma már nem valami kívánatos helyzet az sem, amelyben része van egyik-másik egyházi adó nélküli gyülekezetünknek. Annyi adó, illeték, járulék terheli ma már egyházfenntartási alapjainkat, hogy azoknak tiszta jövedelméből gyülekezeteinket többé fenntartani nem lehet.

Helyesen mondja a mi tiszamenti népünk: Egyik idő a másiknak ellensége.

Ma már odajutottunk ezekben az egyházakban,

miszerint elődeink áldozatkészsége, takarékosága folytán, a mai szokásjog és törvények alapján — amelyhez természetesen hozzájárul, egy kis ellen-szenv is a mai magyar protestantizmus iránt — itten-ottan egyszerűen kiesünk a mindenható állam gyámolító, ölelő karjai közül. Ha valahol, a mi ajkainkon jogosan és lelkesen zenghet a gályarabok énekének ama pár sora :

*Azt bünteti, kit szeret,
Máskép ő nem is tehet.*

237. dics.

S éppen ezért fokozott buzgóságra és áldozat-készségre van újból szükségünk, hogy egyházainkat a jövőben is képesek legyünk fenntartani.

Elcsüggednünk, kétségbeesnünk, azonban nem szabad!

A református egyház, népegyház.

Az az egyház, amelyik már évszázadokkal ezelőtt zászlajára merete írni a szegények, az elhagyot-tak segítségét, az elnyomottak felszabadítását — nem pusztulhat el soha! Ha meghalna is, újból feltámad, miként az Istennek fia, az Úr Jézus Krisztus.

Ez az egyház, a Krisztus teste; ennek az egyház-nak életető lelke, szelleme, a Krisztus vére.

Isten iránt való hálával, elődeink iránt érzett kegyelettel vesszük tudomásul szeretett Püspökünk ama jelentését, miszerint itt a Tiszamentén némelyik egyházunkban egyházi adó nincsen.

Jelentése, rólunk való megemlékezése, legyen intőjel mindnyájunk szívében arra nézve, miszerint önzetlenség, hithűség és áldozatkészség tekintetében legyünk méltó utódai dicső emlékezetű elő-deinknek.

A Bessenyeiek, a Mudrányok hazájában, maradjon meg soraink között ama ősi jelszó, amit annak idején életökkel is igazoltak: Légy hív mindhalálig és neked adom az életnek koronáját. (Jel. 2, 10.) Ámen.

Baráth Imre.

Házi istentisztelet

— Mi ez? Ismét valami új dolog, amit külföld-ről importáltak a belmisszió túlbuzgó hívei? Elég volt már nekünk a külföldi kezdeményezésekből — zúdultak fel a belmisszióval nem nagyon rokonszenvező egyházi férfiak néhány évvel ezelőtt, amikor a házi istentisztelet problémája egy pár újság-cikkben felszínre vetődött.

És hangzottak az ellenvetések:

— A szekták útjainak leszünk az egyengetőivé, ha az ő módszerüket vesszük át.

— Belevisszük a köztudatba azt a gondolatot, hogy templomba járni felesleges, mert ime minden-kinek házhoz szállítjuk az igét és ezzel a gyülekezeti közösséget törjük darabokra, ami a gyülekezet éle-tét létalapjában renditené meg.

— A biblia is tiltja az igehirdetésnek ezt a for-máját, amikor azt mondja, hogy „ne járjatok házan-ként!” (Lk. 10:7.)

— Az én gyülekezetemben képtelenség meg-valósítani, mert négyezer lélekre csak egymagam vagyok.

— Nálam, ha egyszer beáll a sáros időszak, istenkísértés esti útra indulni.

Körülbelül ez az a határ ameddig az ellenveté-ssek komoly választ érdemelnek.

Próbáljunk megfelelni rájuk.

A házi istentisztelet nem új dolog. Külföldinek is csak annyiban külföldi, amennyiben a reformáció külföldről került hozzánk. Mert a házi istentisztelet alapformája, a családi istentisztelet, egyidős hazánk-ban a reformációval.

A reformáció főelve, hogy a szentírást min-denki anyanyelvén olvassa. Ez a cél lesz az iskolai tanításnak is a központjává.

„A mi Idvezítőnk — mondja Dévai Bíró Mátyás ábécéjének előszavában — a szentírást igazítja mindenütt a tévelygőket. Erre pedig, hogy a község is olvashassa a szentírást, nagy segítséget tesznek a mi nyelvünkre fordított könyvek. De az írásra a betűknek esmérete és tudása útunk. Meg kell azt nekünk tanulnunk, hogy olvashassuk mindnyájan a szentírást.” (Idézi Görömbei Péter: a nagyállói ev. református egyház története, Sárospatak, 1882. 138. o.)

Olvasták is hűségesen. Esténként a családfő elővette a szentírást, esetleg odagyülekeztek azok a rokonok és szomszédok, akiknek nem volt mód-jukban megvenni a szentkönyvet — mert meglehető-sen drága volt — hallgatták az igét, énekelget-tek, valamelyikük néhány egyszerű, szívbőljövő szóval imádkozott, aztán újabb pár ének után szét-oszoltak.

A családi és házi istentiszteletnek ez a formája erdélyi kis székely falukban igen sok helyütt a mai napig gyakorlatban van.

Látjuk tehát, hogy a gondolat gyakorlati meg-valósítása hazánkban legalábbis négyszázéves múltra tekinthet vissza.

Az az ellenvetés, hogy a szektáskodást segítjük elő, mindig mint előzetes aggodalmaskodás hangzott el. Legalábbis eddig sehosem hallottam, hogy azért terjedt volna szekta, mert a lelkipásztor házi isten-tiszteleteket tartott. Ellenkezésképp, több helyütt, így a mi falunkban — Jándon — is, a szekták próbál-kozásai ellen már évek óta a leghathatósabb fegy-vernek bizonyult.

A házi istentisztelet nem teszi feleslegessé a templombajárást, hiszen a vallása iránt újra fogé-konnyá vált lélek megérzi a gyülekezeti közösség áldásait és azzal a belső indítással, hogy minél többször részesülhessen az ige hallgatásában és magyarázásában, buzgó templomlátogatóvá lesz. Leg-alábbis eddig azok a lelkészek, akik a házi istentisz-teletet bevezették, a templombajárók számának gyarapodását, mint a házi istentisztelet egyik igen áldásos eredményét könyvelték el.

A Lukács ev. 10. részének 7. v.-ben olvasható tilalom: „Ne járjatok házanként”, csak bizonyos belemagyarázással vonatkoztatható a házanként vég-zett tanításra; sokkal inkább vehető a házanként való évs-ivás tilalmának, amint ugyanannak a vers-nek első felében olvashatjuk: „ugyanazon házban maradjatok, azt evén és iván, amit ők adnak”.

Abban mindnyájan egyetértünk, hogy a bib-liát minden egyháztagnak olvasnia kell, lehetőleg naponként. De méltán kérdezhetik, a biblia emberé-vel szentírást olvasó híveink: „mi módon érthetnök,

ha csak valaki meg nem magyarázza?" (Csel. 8 : 32.) Maga Pál apostol is megerősíti a házanként való tanítás szükségét, amikor így vesz búcsút az efezusiak felől: „ti tudjátok az első naptól fogva, mint viseltem magam ti közöttetek, hogy semmitől sem vonogattam magamat ami hasznos, hogy hirdessem nektek és tanítsalak titeket nyilvánosan és házanként” (Csel. 20 : 18—20. — Talán nem lesz érdektelen, ha ezt a munkánkat legkifejezőbben alátámasztó mondatot más bibliafordításokból is ellenőrizzük. A Czeglédi-féle újtestamentum fordítás sokkal világosabb értelmét adja az eredeti görög szövegnek, amikor így fordít: „Tudjátok, hogy az első naptól fogva az egész idő alatt hogyan viselkedtem közöttetek, hogy én semmit abból, ami hasznos el nem hallgattam, hogy nektek ne hirdettem és ne tanítottam volna nyilvánosan és magánházakban. A görög szöveg *xx' zzoos* kifejezését a Luther-féle német (revideált!) fordítás „sonderlich”-hel fordítja, ami azt jelenti: „külön, különösen”. Míg az angol fordítás a legkifejezőbb, mert ott ezt találjuk: from house : házról-házra.)

Az az ellenvetés, hogy kevésnek érzem magam a munkára, tehát el sem kezdem, hűtlen sáfárnak bélyegzi a lelkipásztort, mert mindig nevelhet magának komoly segítőtársakat, akik megosztják az egymagában elvégezhetetlennek látszó feladat terheit.

Ugyanígy a munka alól való kibúvás gyanújába keveredik az a lelkipásztor, aki fizikai akadályokra hivatkozással (sár, sötétség, távolság) háritja el magát az újabb munkakört. Ma már alig van falu, ahol ne lenne kövesút, de ha nem volna is, a sáros időszakot fagyok váltják fel, amik megoldják a legnagyobb nehézséget.

A lelkipásztori felelősség sokszor ró ránk fizikailag is nehéz megoldást igénylő feladatokat, amelyeket ha elhárítunk magunkról, nem pásztorok, csak haszontalan béresek vagyunk.

*

Ami munkánk célját illeti, ez nem lehet más, mint a házi istentiszteletek által újra életre kelteni a családi istentiszteleteket. A lelkipásztor által vezetett házi istentiszteleteknek csak addig van létjogosultsága, amíg önmagát feleslegessé nem teszi azáltal, hogy felébreszti a lelkekben a mindennapos igeolvasás, imádság és éneklés áldásai után való sóvárgást, amíg minden hajlékban rendszeressé nem válik a családfelelő által vezetett naponkénti istentisztelet.

*

A munkát tehát nem elkezdni, hanem csak folytatni kell.

Ami a módszert illeti, nem találok a legjobb megoldásnak Lampérth Gyula lelkésztestvérünk ajánlatát (Igehirdető, 1934 okt.-nov. A házi istentiszteletek módja és használata), amely szerint így indulnánk a munkának: Először is presbiteri határozatot hoznánk a munka szükségességét illetően. Aztán szószékről vagy vallásos-estéken tudomására adjuk a gyülekezetnek, hogy mit tervezünk és egyben felhívjuk a híveket, hogy jelentkezzenek azok, akiknek háza nyitva áll munkánk céljaira.

Nem jó ez a módszer azért, mert — hogy népies hasonlattal éljek — „dobbal nem lehet verebet fogni”.

Az ekként megindított munka nagyon nehézkes és a presbiteri határozattal csak az erőszakoltság látszatát keltethetjük fel, ami eleve kizárja a siker reményét.

Még nehezkesebbé teszi e módszert az a körülmény, hogy fentebb említett lelkésztestvérünk a házi istentisztelet liturgiájában a vasárnap délelőtti vagy délutáni liturgia követését ajánlja.

Sokkal célravezetőbb az a mód, ha minden hivatalos rendelkezés és hirdetés mellőzésével szinte észrevétlenül rendszeresítjük a házi istentiszteleteket, úgy, hogy mire rájönnek híveink a munka céljára, már megszokták és meg is szerették.

Kiinduló pontul legjobban a beteglátogatást felhasználni erre a célra. A beteglátogatás legelőnyösebb kötelességünk és akkor áldásos, ha a sablonos vigasztaló szavak helyett az igével szolgálunk beteg testvérünknek.

Kezddhetjük énekléssel, utána felolvassunk a bibliából egy részt — előre készülni kell! — amit néhány egyszerű, a helyzethez alkalmazott szóval megmagyarázunk; aztán rövid imával és újabb énekléssel befejezzük. Az egészben kerülni kell a mesterkéeltséget és mindazt, ami a betegre nézve kényelmetlen.

Ha nem csak a családtagok, hanem a rokonok és szomszédok közül is vannak jelen — és ez mindig a beteglátogatás időpontjának megválasztásától, esetleg előzetes tudtadásától függ — akkor a beszélgetés során megemlítjük, hogy máshoz is szívesen elmegyünk, hogy együtt olvassunk bibliát, nem szükség ehhez betegnek lenni.

Legtöbbször mindjárt akad, aki meghívja a lelkipásztort. De azt feltétlenül ki kell kötnünk, hogy nem vendégségbe megyünk.

A kitűzött időpontra pontosan megjelenünk és tízperces, negyedórás komoly beszélgetés után néhány közismert zsoltár vagy dicséret éneklésével kezdhetjük. Az éneklés maga kész hangulatot teremt az utána következő párszavas ima, bibliaolvasás és leegyszerűsített magyarázathoz. (De a leegyszerűsítés sohase jelentsen készületlenséget.)

Nem szükség kötött liturgiához alkalmazkodnunk; mindenkor egy-egy jó elbeszéléssel vagy más építőirányú és tárgyú olvasmánnyal egészíthetjük ki a sorrendet, gondosan ügyelve arra, hogy az ige olvasása és magyarázása maradjon a központ.

Rövid imádsággal és újabb énekléssel zárhatjuk a házi istentiszteletet, de utána még legalább negyedóraig maradjunk ott az egybegyűltekkal és beszélgetünk az igéből vagy a felolvasásból önként adódó témákról.

Távózás előtt tegyük fel a kérdést, hogy a legközelebbi alkalommal kinek a házában gyűlhetünk össze? A tapasztalat azt bizonyítja, hogy mindig akad jelentkező, aki szívesen bocsátja rendelkezésünkre a házát.

*

Mit várhatunk a házi istentiszteletek gyakorlásától?

A már említett eredményeken felül az a mérhetetlen haszna van a házi istentiszteleteknek a lelkipásztorra nézve, hogy közvetlen tapasztalatból ismerheti meg hívei életét, érdeklődési körét, lelki vívódását, kérdéseit és ha egyebet nem tesz, csak

ezekre a kérdésekre felel, akkor is kimeríthetetlen beszédtemával ajándékozzák meg a házi istentiszteletek a lelkipásztort.

Téli időszakban mindnyájan tapasztaltuk, hogy a templom nagyon hideg, a szószék mintha sokkal távolabb kerülné a gyülekezettől és ha a lelkipásztor ezenfelül lélek nélkül elrecitál a hívek feje fölött egy akárhonnán előkapott beszédet, nem szabad csodálkozni azon, hogy a hívei egyenként elhidegülnek a templomtól.

A házi istentiszteletek által a családi hajlékokban gyújtott kicsiny tüzek kell, hogy megmelegítsék lelkileg a templom hideg hangulatát és a kapott témákból készült saját beszédek kell, hogy megszüntessék a szószék magasságát és távolságát, mert enélkül igehirdetésünk olyan, „mintha a szemnek szánt orvosságot a másodemeleti ablakon öntenénk ki“, ahogy azt az igével táplálkozó egyik kiváló külföldi tudós kifejezte („Igazság és élet“ I. évf., 5. szám).

Befejezésül még csak egyet.

A házi istentiszteletek tartásának ideje a téli hónapokra esik, de módot és alkalmat kell találnunk arra, hogy az elhintett magvak növekedését és erősödését a nyári hónapok alatt is figyelhessük és ellenőrizhessük.

Az alkalmat áron is megvegyétek!

És ha hűséggel végzett munkánk nyomán áldott új élet fakad gyülekezetünkben, ha eredményekről számolhatunk el, alázatos imádságban mondjunk hálát érte mennyei Atyánknak, aki munkálja bennünk mind az akarást, mind a munkálást az ő jó kedvéből.

Horváth Zoltán.

Zsoltáros áhitatok

Kálvinista eleink legszebb és legismertebb tulajdonságai között emlegették évszázadokon át, hogy szerették zsoltároskönyvünket s abból naponként buzgón énekeltek. A kálvinista ember lelki táplálkozásában az éhség csillapítására a Biblia szent ígéi, a szomjúság eloltására pedig a zsoltároskönyv örökszép énekei szolgáltak.

Gárdonyi Géza, a nagy magyar író (aki vallására nézve róm. kath. volt), egyik könyvében így ír a kálvinisták zsoltárenekléséről: „...mindig szívesen hallgatom a zsoltárokat. Micsoda szerencsés felekezet, hogy azon az erőből duzzadó régi szép magyar nyelven beszélhet az Éghez!“ — Bizony, szépek is a mi zsoltáraink, kivált, ha szépen is énekelik őket. Ám sok helyen mindennek mondható a gyülekezeti éneklés, csak éppen szépnek nem.

Életem folyamán sok csillagos, meg kakasos-tornyú templomban volt alkalmam hallgatni a zsoltáreneklést. Egyik-másik gyülekezetben elszomorító tapasztalatokat szereztem. Jártam olyan gyülekezetben is, ahol nemcsak, hogy csúnyán, éktelenül kanyargatták gyönyörű énekeinket, kivételtétve azokat eredeti szépségükből, hanem azt az elszomorító éneklést is csak egy-két ember művelte — a nagy többség némán meredt énekeskönyvére... Aki érezte már, hogy milyen felemelő, ujjongó érzést vált ki a lélekből az a nagyszerű élmény, mikor a tele

templomban minden hívő ajkán zeng a dicséret, diadalmas harsonában száll az Egek Urának trónusa elé a magasztos, öserőtől duzzadó zsoltárenek — az talán el tudja képzelni azt a nyomasztó, leverő érzést is, ami egy szánalmasan rosszul éneklő, vagy teljesen némaajkú gyülekezetben csüggeszti el a szívünket...

Mi az oka annak, hogy egyes gyülekezetek ajkáról elhalni készül a szép zsoltárenek? Napjainkban sokat írnak erről az egyházi és szaklapokban. Magam is gyakran forgatom a pennát erről a kérdéssel s úgy vélem, sikerült rátalálnom az egyik kórokozóra.

Az okok között, melyek miatt gyülekezeteink éneklési kedve lanyhulni látszik, nem kis szerepet visz az a körülmény, hogy a múlt század hetvenes, nyolcvanas éve óta (ebben az időben kezdik az állami iskolákat létesíteni) nem minden református vallású ember járt református iskolába. Az állami, vagy községi iskolában tanuló, leendő egyháztagnak nem részesülhetek olyan alapos vallás- és énekkutatásban, mint azok, akik a református iskola falai között, naponként többször való énekléssel tanulták meg jól és szerették meg szép énekeinket. Ezeknek zöme képezi ma gyülekezeteinkben a nem-éneklők táborát. Ma is nagyon sok református gyermek jár állami iskolába. Az énektanítási lehetőség ma sem jobb, mint volt a nyolcvanas évek idején.

Mi most már a teendő? Egyszerűen megmondom: *énekelni!* Minél többször! Hosszú oda lelkészek, kántorok és tanítók, hogy a szülők, vagy nagyszülők — akik még sok éneket tudnak — naponként énekeljenek együtt gyermekeikkel, unokáikkal. Ne engedjék kipusztulni az esti háziáhitatok szép szokását. Vegyék elő esténként a Bibliát, mellé a zsoltároskönyvet — mint tették évszázadokon át ősünk — s imádkozzanak és énekeljenek. *Csináljanak zsoltáros áhitatokat!* Hívják meg ezekre a jószomszédokat is s együttesen emeljék fel szíveiket az ének szárnyain a mindeneket látó és tudó Istenhez...

Nem radikális megoldási mód ez a hanyatló éneklési készség további gyengülésének megakadályozására, de ha mindenki csak ennyit is megtesz, értékes szolgálatot tett a gyülekezeti éneklés jobb jövőjének!

Tiszaföldvár.

Szabó Gyula.

Újabb vámsorompók

A háború utáni nehéz idők egyik szomorú jelensége az államok kölcsönös féltékeny elzárkózása. Nem engednek behozni, kivinni különféle cikkeket, valutákat, nem lehet külföldre utazni sem tanulmányi céllal, sem egészségi okból. Sajnosan kell nélkülözni a külföldi tudományos könyvek, folyiratok behozatalát. Fáj látnunk, hogy irigy szomszédaink a területükön élő magyarokhoz sem magyar könyv, sem jobb magyar ujság bevitelét nem engedik. A M. Tud. Akadémia meddő harcot vív a szellemi együttműködés nemzetközi szövetségénél (nem tudom pontos címét ez újabb sóhivatalnak) a magyar tudományos könyveknek az elszakított területekre bebocsátásáért.

Mit szóljunk aztán ahhoz, hogy hazánk határain belül, sőt az egyes református egyházközségek közé

is átragadt a politikai életnek ez a rideg, gyanakvó elzárkózása, maguk vonnak maguk körül szellemi vámsorompókat és rendelnek el szigorú beviteli tilalmat?

Utóbbi években, ha tanítói állás került betöltésre, eleinte hallgatólagosan kezdték a szükséges feltételeknél is inkább azt nézni, helybeli-e a pályázó. Majd nyíltan is kitértek a pályázati hirdetményeken, hogy helybeli jelölt van. Ma már ott tartunk, hogy Tépe nem választ derecskei, vagy debreceni, azt állítván, hogy ott sem választják meg az ő falujabelit. A következő fokozat az lesz, hogy ellenség gyanánt néznek egymásra az egyházközségek. Vajjon aztán majd Tépe is, Konyár is külön tanítóképezdét állít magának?...

Még a debreceni iskolaszékhelyben is furesán néztek rám egyesek, mikor azt hangoztattam, hogy nekünk kell jó példát adni rá, hogy a közénk állított sorompókon túl tegyük magunkat; leszavaztak, a

helyi jelöltek pártolását hangoztatták, mert — mondván — avval tartozunk a helyi polgárságnak. Hiában érveltem, hogy a debreceni tanítói állás megérdemelt előlépés kellene hogy legyen falun eltöltött küzdelmes évek jutalmazására. Családi, emberi szempontból szintén az az igazság, hogy a falun végigkinlódott ifjú kezdő évek után városra juthasson az érdemes tanító gyermekeit neveltetni. Személyektől függetlenül hangoztattam azt is, hogy a jó bizonyítványok mellett egyéb (pl. karnagy) képesítést is nézni kell, ha a helybeli más tanítótestületekkel versenyezni akarunk.

Kívánatos volna megkezdeni a békés harcot e kicsinyes elzárkózási eljárással szemben, mert ezzel egy állástalan elhelyezését sem segítjük elő, csak kedvét szegjük a törekvő fiatal nemzedéknek s választék és szabad verseny híján elsőkélyesítjük a színvonalat.

Szeremley Béla.

A templomépítő Debrecen

Debrecenre, az ősi református Sionra mindenkor úgy tekintett fel nemesak a tiszántúli református-sága, de az egész ország protestantizmusa, mint hegyenépített városra, amelynek a fénye messzire ellátszik. Ennek a hegyen épített város mivoltának adta most is fényes bizonyosságát a debreceni református egyház, amikor úgyszólván néhány hónap

Az új templomok közül dr. Baltazár Dezső püspök a keresztelepi templomot szentelte fel legelőször. A templom felszentelése július 7-én ment végbe.

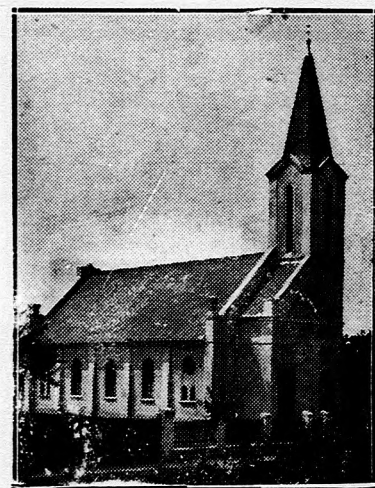
A homokkerti templomot november 10-én, a nyilastelepi templomot november 17-én, a kívül-belül renovált ősi Ispotály-templomot december

A homokkerti templom.

A nyilastelepi templom.

A keresztelepi templom.

alatt három teljesen új, nagyon szép, egyenként 7—800 lelket befogadó templomot épített. Egy templomának megjavította a tetőszerkezetét, másik templomát kívül-belül nagyon szépen renováltatta. Kibővített egy gyülekezeti otthont, több, mint felével és épített két új paróchiát, a harmadikat pedig megnagyobbította. Ma, amikor mindenféle a pusztulás, szegénység, nyomorúság szomorú jeleivel találkozunk, igazán nagy öröm látni Debrecen, a hegyenépített várost, mint templomépítő Debrecen.

1-én, a több mint felével megnagyobbított Árpádtéri gyülekezeti otthont pedig december 3-án szentelte fel Püspök úr.

Az új paróchiának a használatba való átadása a tavasz folyamán történik meg. Minden remény meg van reá, hogy a három új templom építésével nem ért véget Debrecenben a templomépítés, hanem a jövő nyáron következni fog a csapókerti templom, Mester-utcai templom és a közeljövőben az egyetemi templom felépítése is.

A templomépítő debreceni gyülekezet a mai

nehéz időkben méltán érdemi meg az elismerést, élén az egyházközség kiváló elnökségével, dr. Baltazár Dezső püspökkel, dr. Vásáry István főgondnokkal és dr. Juhász Nagy Sándor egyházi főjegyzővel. Méltán érdemlik meg különösen akkor, ha azt tudjuk, hogy ezek az építkezések legnagyobb részben a debreceni egyház áldozatkészségéből, a hívek adományából, úgyszólván minden külső segítség nélkül történtek. Itt említjük meg azt is, hogy mindenik templomnak két harangja van. A homokkerti egyházzrész két harangját az egyházzrész gondnoka, dr. Erdős József egyházkerületi ügyész adományozta a gyülekezetnek. A nyilastelepi két harangot Hermann Károly presbiter és neje adományozták. A homokkerti és nyilastelepi harangok teljesen egyformák. A harangok közül a nagyobb 212,5 kg., a kisebbik pedig 103,6 kg. súlyú. A templomokban jelenleg harmónium van, azonban a tavasz folyamán orgonával való felszerelésük is megtörténik.

„Szállj, szállj magasra szívünk reménye, Vezess el minket Jézusunk elébe; Ragyogj előttünk fénynek oszlopával, szent biztatással.”

Tudomány és irodalom

Régi iskolai törvények

Fordította s közli: Dr. Nagy Sándor.

(Folytatás.)

VII.

Hogy pedig azok előhaladása felől, kik a hazába visszatérni szándékoznak, kép legyen alkotható, és hogy társaságunk iránt való szeretetüknek és tiszteletüknek némi bizonyosságát adják, személyre való tekintet nélkül senkinek sem adjuk meg annak módját, hogy az ünnepies vitatkozás elől húzódozzanak, ha a sor rájuk kerül.

VIII.

És minthogy nemcsak az emberek, hanem maga az Isten iránt való kedves kötelességnek állítjuk, hogy életünk a tisztességes erkölcsöt és a dicséretes műveltséget tükrözze vissza, hogy felőlünk így az emberek fülét csak jó hír üsse meg, tehát mindenki rajta legyen, hogy teljes buzgósággal kerüljön mindent, ami nemcsak nyilvános megrovásra, de még hátamegetti megszólásra is okot adna. Az éjjeli kószalásokat, a duhajkodásokat és a szörnyű zajcsapásokat, valamint a nőszemélyekkel való társalkodást határozottan megtiltjuk, és pedig oly szigorúsággal, hogy ha valaki a tisztességgel való gondolat javíthatatlan félretervése mellett e gyalázatosságok követésében megmarad, társaságunkból vettessék ki, mint épségünk fékezhetetlen bántalmazója.

IX.

Mivel pedig nagy ékessége a férfiúnak a tisztas öltözet, azért meghagyjuk, hogy mindenkinek hosszú ruházatot hordjanak, s azokat a sokformájú, buggyos ráncos és pongyola öltözeteket, valamint az arany-

zsinóros, drágaköves és tollas kalapokat komolyan és határozottan száműzzük. Ha pedig valaki minden szemérmét levetkezve nem iszonyodnék, hogy a magyar öltözet helyett valami más idegent vegyen magára, az ilyenre először szigorúan parancsoltassék rá, hogy előbbi viseletére térjen vissza, s ha ezt tenni vonakodnék, a coetusból tüstént üzessék ki, nehogy az ő példájától mások is csalogattatva ugyanazon szabadosságra vetemedjenek.

X.

Ezenkívül ha akadnának polgárok, akik coetusunk testületéből pártoskodásba szállva a mi szent gyülekezetünkre rosszat mondanának, s azonfelül akár idegen emberek, akár a tisztelendő préceptor urak előtt szemérmetlenül és álnokul vádaskodva árulkodnának — ezek a coetusból örökre száműzetessenek, s még csak reményük se legyen a bocsánatnyerésre, beirattatván nevük is az ő példátlan gyalázatosságukkal egyetemben a közös könyvbe. Aki pedig — mintegy társaságunk megvetéséből — saját szántából hagy ide bennünket, sohase szabadjon annak többé visszatérni, akármily esengéssel vágyakozik is majd régi helyzete visszanyerésére, ha csak a mi igen jóakaró coetusunk nem lágyít valamit vele szemben törvényének szigorúságán.

XI.

Valahányszor pedig valaki ügyében itélethozatalra kerül sor, mindenki vigyázzon, hogy felebarátja véleményét — ellene táplált gyűlölségből — gyalázkodó és éles szavakkal ne becsémélje. Maradjon ki-kí a maga helyén néma türtőztetéssel, és ha véleménye felől megkérdezzik, adja elő illedelmesen. Ha pedig valaki a maga gyűlölködő epéjének kiöntésével félbe nem hagy, és a más hibájának mértékét az igazság érdemére semmit sem adva magán-szenvedélyességgel akarja növelni, az a gyülekezetből tüstént zárassék ki.

XII.

Ha valaki a jobbról-balról emelt hozzászólásokat vagy magának a felperesnek, vagy a vádlottnak megrovásra méltó módon kiviszi, becsületének örök elvesztésével nem kerül ki, hogy e jól rendezett társaságban a neve gyalázatossá váljék. Hasonlóképpen senki se merje ügyét, ha a törvényszék elé kerül, rosszindulatú és gyanúsító beszéd kíséretében tární fel a gyűlés előtt, sőt a szenvedett sérelemmel szemben a lélek teljes szelídségével és mértékletével keressen védelmet. S ha mégis valaki az ő ellenfelét gyalázkodó, gúnyolódó, megszegyenyítését célzó beszéddel próbálja támadni, annak meghallgatására itt hely ne legyen.

XIII.

Végezetül, valakik a hazából e nemes akadémiára a kegyesség és a tudomány elsajátítása végett feljöttek, s velünk ugyanazon szálláson és környezetben élni óhajtanak, miután hitvallást tettek Istenről aszerint, ahogy azt a mi elődeink megszövegezték és a tiszteletes préceptor urak bizonylattel megerősítették, írják alá a törvények elejére bejegyzett szokásos esküformát és annak hitelét a széniornak nyújtott jobbkezükkal vonakodás nélkül erősítsék meg.

XIV.

Valahányszor pedig a Szentháromság hitágazatáról van szó, a mi társaságunk tartottjai (alumni) és polgárai egyenként való vizsgálaton és ugyanazon eskümintának megismétlésével mindannyiszor magukénak ismerjék el a három isteni személyről szóló hitvallást. Ha pedig valaki a léleknek makaes tartózkodásából az egész akadémia tekintélye alá menekülve kevélyen megtagadná a közös felfogást, vagy vezettség vissza arra az útra, amelyről letevélyedett, vagy nyomban zárattassék ki a kegyes testvérek gyülekezetéből, mint az isteni szent név káromlója, s neve a szokáshoz híven irattassék be a coetus közös könyvébe emlékének örökkévaló megbélyegzésével.

XV.

Felismervén, hogy ezek a törvények jámborak, jók és társaságunk jövőjére nézve üdvösek, valamiképpen közös egyetértéssel hoztuk, azonképpen mindnyájan helybenhagyjuk, elfogadjuk és megerősítjük.

Míg e törvényeket közös egyetértéssel írásba foglaltuk, jelen voltak és azoknak aláírtak mindazok a testvérek, kiknek nevei e helyen feljegyezve vannak:

Mohi Fábrius Tamás szénior, Debreceni Bonifácus János, Debreceni Jászi Imre, Pesti János, Varsányi Mihály, Turi Farkas Baltazár, Szigeti György, Beregszászi Péter, Debreceni Jó János, Ungvári Mihály, Tolnai Bogácsi Bálint, Pesti Authentius János, Szegedi Tamás, Csanádi Benedek, Kapiánus Tamás, Debreceni Chrysopoeus István, Gyarmati Bíró Miklós, Sárvári Kelemen, Szikszói Mátys, Kevii Skarica Máté, Udvarhelyi András, Bericei Mihály, Tolnai András, Csengeri Pál.

(Folytatása köv.)

Karácsony Sándor: A teljes élet felé. Kiadja a debreceni KIE 1935. Ára 50 fillér.

Karácsony Sándor, az emberi lélek kiváló ismerője, egyik legkitűnőbb valláspedagógusunk új könyvvel ajándékozott meg bennünket. A debreceni országos KIE konferencián elhangzott előadását adta ki a debreceni Keresztény Ifjúsági Egyesület. Karácsony Sándor ebben a könyvében is új és sokszor meglepő igazságokat állító keresztyén gondolkodónak bizonyul. Az Isten igéjét állítja be új megvilágítások elé. A fiatalember kezében, a közösség asztalán, a családi körben, a magyar sors kétségei között, a világban, a népek csatáján, az oltártüzek világosságánál, a munkanélküliség idején, a tudományok elefántesonttornya tetejéről, a szűkölködés idején, a bővülködés napjaiban mindenütt új színeket nyer a megkopott és mindig örök könyv, a biblia. Tévednek azok, akik dogmatikai, vagy mélyebb tudományos megállapításokat várnak az írótól ebben a kis füzetben. Olyan ember írta ezt az írást, aki a bibliát nem összehunyorított szemmel, tudóskodó vagy éppen akadémikusok tekintettel nézi, hanem akinek egyszerűen az élete lett ennek a könyvnek az átélése. Szeretnénk ilyen beszédek is hallani az élet szószekeiről, frissebb és igazabb lenne ez a világ körülöttünk. A kiállítás érdeme a debreceni KIE fiatalemberéit illeti.

Szeged a régi magyar irodalomban. Kiadta és sajtó alá rendezte Bakó László református lelkész vezetésével a Szegedi Református Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Bethlen Gábor Köre. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.

Íme egy diákegyesület, amely nem meddő vitákban, vagy nacionalista szólamokban éli ki a maga életét, hanem könyvtár mélyére rejtőzik lelképásztorával együtt és kikeresi annak a városnak irodalmi ritkaságait, amely a keblére ölelte. Bakó László vezetésével a szegedi református egyetemi hallgatók is gyűjtötték össze Szegedi Kis István öt versét, Szegedi Gergely kilenc psalmusát, Tinódi Sebestyén „Szegedi veszedelem” című krónikáját, Tar Benedeknek a Házasságrul való dicsíretét, Szegedi Lórintz egy komédiáját, a Teophania-t, egy részletet Dugonics András Ulysses fordításából és „Etelka” című regényéből. A gyűjtemény a szokott izléses formában jelent meg a Magyar Irodalmi Ritkaságok XXXIV. kötete gyanánt.

Egy lélek arképe. Szemelvények Benoit Péterné Van Berchem Renée leveleiből és naplójegyzeteiből. Franciából fordította: Vargha Gyuláné.

Egy svájci nő, Van Berchem Renée leveleiből ad közre részleteket Vargha Gyuláné saját kiadásában. A könyv tulajdonképpen életrajz, amelyet a szerző édesanyja állított össze. Az életrajz egyes részletei között helyezkednek el az egyes levelek. A könyv az eredeti francia kiadásban nagy sikert ért el. Az életrajzi adatok szerint Van Berchem Renée a genfi tó partján született egy kastélyban. Szülei meglehetősen gazdagok voltak. A kisleány korán járt már külföldön és a Keresztyén Leányegyesületek egyik gyűlésén ajánlotta fel életét a Krisztusnak. 1910-ben Angliába ment, ahol a missziói munkát ismerte meg. Angliai tartózkodása után a genfi „Bon Secours” magániskolába iratkozott be, ahol betegápolásra készült. 1913-ban már egy poliklinika élén találjuk Genfben. Később Gransban egy házat bérelt, ahol saját betegeit ápolta. A világháború kitörésekor először egy pályaudvari kötözőhelyen dolgozott, majd később egy katonai kórházba került, mint ápolónő. 1916-ban egy orvoshoz ment férjhez, akivel a Svájci Missziói Társaság megbízásából Indiába ment, hogy a háború első éveit alatt már tönkrement német missziókat férjével együtt felülvizsgálja és a félbehagyott munkát továbbfolytassák. Kalikutban, Malabár fővárosában telepedtek le férjével és később is itt maradtak, mint misszionáriusok. 1919-ben jöttek haza Svájcba, ahol hazaérkezése után tüdőgyulladásban nemsokára meghalt.

A könyvből egy nagyon érzékeny és mély női lélek vallomásai tárulnak elénk. Leveleiben nem riad vissza a legőszintébb vallomásoktól sem. Szinte magunk előtt látjuk az írónőt, amint leveleit a békés Svájc hegyei, majd Anglia dombjai között írja, hogy azután finom szavába belekiáltson a világháború. A szeretet rezeget át a könyvnek minden lapján, ahogy ez a egyszerű svájci nő az övéit, a gyengéket, a betegeket és különösképpen Krisztust szeretete. A könyv végén az ismerősöktől írt biznyságtételek sorakoznak fel. Ezek félig megerősítik, félig pedig lerontják a könyv összhangját. Vargha Gyuláné nagy szolgálatot tett a keresztyén női munka és

a missziói munkaterület munkásainak, de az egész keresztyén egyháznak is, hogy magyarra ültette át Van Berchem Renée finomhangú leveleit.

Ecsér József: A jelen század regénye. (*Világforgalom a sztratoszférában.*) Pápa, 1935.

A mai kor szédületes technikai fejlődése szárnyakat ad a lehetetlent is sóvárgó képezeteknek. Ha Verne és Jókai szerény jövődőléseit lefőzte a tudományos haladás, akadnak írók, akik magasabbra tűzik a mértéket, egészen a képtelenség határait. Kellermann „Alagút“-ja és H. G. Wells számos regénye híres példái a fantasztikus technikai regény műfajának.

Ilyen regény Ecsér Józsefnek terjedelmes munkája is, mely az aviatika korlátlan lehetőségeit kalandozva be. Meséjét a sztratoszféra-kutatás, a helikopter (fügőlegesen felszálló) repülés, a televíziós (távolbalátó) rádió és egyéb repülőtechnikai problémák köré bonyolítja. Egy lelkes vidéki fizikatanár kikutatja tanítványaival a repülés technikai rejtélyeit s olyan repülőgépet szerkeszt, amely percek alatt a sztratoszférába fölé emelkedve pár óra alatt beszáguldja a földgömböt. A magyar tudós repülőhajója forrongásba hozza a világot, alkotójának örök dicsőséget, hazájának jólétét és boldogságot szerez. A világforgalom a sztratoszférába terelődik s a magyar állam kezelésébe kerül, mert más nép nem juthat a titok birtokába.

A regény fantasztikumát az író nagy tudományos apparátussal alapozza meg, amely sokszor megtévesztő módon teszi kézenfekvő valósággá a távoli lehetőségeket. E műszaki fejezetek azonban hasznos szolgálatokat tehetnek az ifjúságnak az aviatika megkedveltetésével.

A regényt friss képzelőtehetség és nagy tudományos készség és hajlam alkotta. E különböző elemeknek harmonikus egybeolvasztása nem sikerült az írónak. A cselekvény sokféle eleme s messzeágazó fonala nem ad egységes hatást. A diákélet és a szerelmi történet realitásával ellenkezik az ókori mitológia fantasztikus alkalmazása s a meséből kiesnek a bő műszaki fejtegetések.

Bár a regény nem kiforrott írói alkotás, mégis igen élvezetes és tanulságos olvasmány lesz a technikai kérdések iránt annyira fogékony ifjúság számára. Stílusa, mint a szenzációs regényeké általában, élénk, és könnyű, meséje gyors, fordulatos, célzata erősen hazafias, erkölcsi felfogása tisztult és nemes.

A tárgy égetően aktuális s e lelkes könyv betölti hivatását, ha barátokat és munkásokat nyer a repülés tudományának.

A könyv „Főiskolai Könyvnyomda“ Pápa címen rendelhető meg. Ára 5 P. **M. P.**

Incze Gábor: Az apostolok. Budapest, 1936. Kis 8°, 80 oldal.

A prágai régi városháza tornya alatt óránként mindig csoportba verődni szoktak a járőkelők s a torony ablakára függesztett szemmel várakoznak. Út az óra s a két ablak felpattan és lassú ütemben, méltóságos mozdulatokkal előlépked a tizenkét apostol. Megbámulnivaló csodás gépezet — semmi több. Néhány oldalnyi füzetecske, s előttünk felsorakozik az evangélium lelki tükrében a 12 apostol, ahogy megleveníti őket az ügyes exegéta és a színes tollú

író. Ügylátszik, hogy a sorrendet köztük a jelentőség szempontja szabja meg. Így jön egymás után: a személyileg kiemelkedő Péter, a törhetetlen Jakab, a látólelkű János, a hűséges szolga, András, a baráti kör neveltje, Filep, az imádságos Bertalan, a bizonyágtevő Tamás, a vagyon veszedelméből menekült Máté, a zelóta Simon, a két névtelen hős, Jakab és Judás, és a megosztott szívű Iskariótes. Együttesen az a fenséges galéria, melyet egységbe ölel az örök isteni tanácsvezetés a váltság munkájával. Hálás, szép és szükséges munkát végzett Szerző e 12 mozaik összeállításával és jó szolgálatot tett úgy az önképző, mint a gyakorlati lelkipásztorkodásnak. A füzetecske kapható Szerzőnél (Budapest, II., Török-u. 4.) 1-20 P-ért. **N. S.**

Viktor Gabriella dr.: „Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket“ című, gyermekek számára írt bibliai történetek.

A bibliai történeteknek gyermekek számára való elbeszélése három módon képzelhető el.

Az első az eddigi bibliai történeti tankönyvek általános gyakorlata (itt nálunk), mely a biblia történeteinek lehetőleg rövid, lapos, száraz kivonatolásában áll. Aféle aktaszerű referálás a bibliai eseményekről. Ez minden elgondolható módszerek közül a leghasznontalabb; valóságos „megoltása“ a bibliai lelkének.

A második lenne a történeteknek a biblia szavai-val szöszterint való előadása. Ezt túlzó pietisták gyakorolták is, de így a történet a gyermek előtt legtöbbször érthetetlen marad.

A harmadik — a modern valláspedagógia által helyesnek felismert — módszer az, hogy a történet bibliai formáját kibővítsük (de mindig csak a benne rejlő hitgondolatoknak megfelelően s e gondolatok erősebb kidomboríthatása és aláhúzása céljából) és színesen, plasztikusan meglevenítsük, megjelenítsük a gyermek lelke előtt a történetet, azt mintegy a gyermek nyelvére lefordítsuk, hogy így közelebb lépjen a történet a gyermek lelkéhez, átélhető és az ő életére alkalmazható legyen. Egyszóval olyanformán kezeljük a történetet, mintahogy az igehirdetés kezeli a bibliai textust.

Viktor G. könyve ezt a harmadik, helyes módszert követi. Azok az alapelvek, melyeket könyve előszavában a történetek feldolgozására vonatkozólag kifejti, teljesen megfelelnek az én általam írt vallás-tanítási módszertan 20. §-ában előadott elveknek. Annakidején (1925.) e § alá jegyzetben odairtam: „Kívánatos volna, hogy Bibliai Történeti Vezérkönyv (nem tankönyv!) jelenjék meg mintaszerű, költőileg és prófétailag ihletett feldolgozásokkal.“ Ilyen Vezérkönyv máig sem jelent meg és így az én módszertani elveimnek a gyakorlatban, az egyes bibliai történetek feldolgozásában és tanításában való keresztülvitele a tanítónak a tetszésére és képességére volt bízva. Ezen a hiányon most részben segít Viktor G. sikerült könyve. A benne található történetfeldolgozások ellen legfeljebb azt az egy kifogást tudnám emelni, hogy gyakran előfordulnak bennük a feldolgozás gyermeki (naív) volta által egyáltalában meg nem indokolt *theologiai és exegetikai pontatlanságok*, aminők pl. a következők:

A 12 éves Jézust kereső szülők bemennek a templomba a *senthelyre*. Ott egy öreg *pap* magyarazza

az Írást (Luk. 2, 46 doktorokról, írástudókról beszél, akik a szenthelyre be nem mehettek). A mellékelt kép is papot ábrázol. Nagy — bár elterjedt — tévedés, hogy a Lukács 7, 37-beli *bűnös asszonyt* azonosítja a Luk. 8, 2-ben említett Mária Magdalénával, kiből Jézus hét ördögöt űzött ki. Tudvalevőleg ezek az „ördögök”, démonok az evangéliumban nem annyira bűnöket, mint betegségeket jelentenek. Hét ördög = igen súlyos betegség. E súlyos betegségből meggyógyított Magdalai Mária Jézusnak hű tanítványa és kísérője lett, ki más asszonyokkal együtt „javaiból szolgálta Néki” (Luk. 8, 1—3), a feltámadásnak is első tanúja, de őt a nagy parázna nővel azonosítani és „bűnbánó” Magdolnáró! beszélni semmi alappal nem bír magában az Evangéliumban és kizárólag pápista találmány. (Bernhard Weiss!) I. Mózes 28, 17 feldolgozásánál kihagyja Jákób felkiáltásából: *milyen rettenetes ez a hely!* holott minden ok megvan arra, hogy már gyermekekkel is megérezzük az ezen szavakban kifejezésre jutó, az Ésau haragja és Isten büntetése elől menekülő Jákób lelkében nagyon is természetesen felmerülő *jélemergesztő* oldalát az istenfogalomnak, az ú. n. *mysterium tremendum*-ot. Az átdolgozásnak éppen érvényre kell juttatni a bibliai intuitív hitgondolatot, nem pedig eltüntetni. Simeon történetében Jézust „nyolcnapos” korában viszik szülei a templomba bemutatni az Úrnak, holott ez *nagypennapos korában* történt (itt összezavartatik Lukács 2, 21. meg Luk. 2, 22). De nem folytatom e példák felsorolását. Az ezekben rejlő hibák nem nagyon lényegesek (csak theologus szem veszi észre őket) s az ú. n. naiv szemléleti fokon eltűrhetők.

De éppen ezzel összefüggésben kell kijelentnem, hogy *nehéz nyilatkoznom éppen arra a kérdésre, hogy középfokú iskoláknak ajánlható-e a könyv?* A válasz csak relatív lehet. Ugyanis e könyv feldolgozásai vagy teljesen *naiv szemléleti fokon*, vagy pedig olyanféle nívón mozognak, amely középutat képez a *naiv* és a *történelmi* módon való szemlélés foka között. Ebből az következne, hogy a könyv inkább *elemi iskolások* számára való, miután a közép- és polgári iskolák I—II. osztályaiban a bibliai történeteket *szigorúan a történelmi szemlélet fokán és módszerével* kell tanítanunk. Az én II. osztályos növendékeim pl., akik a napkeleti bölesek története kapcsán már sok mindent tudnak olyan dolgokról, mint a babyloni-persa csillagjósolás, a babyloni fogság viszonyai, zsinagógái haftárak, keleti messiási váradalom, Kepler csillagászati föltevése a bölesek csillagának mibenlétéről stb., egyszóval akik megszokták, hogy ebben az elbeszélésben *történetet* lássanak, már nem tudnák semmi hasznát venni a Viktor G.-féle naiv, legendaszerű elbeszélésnek, amely azonban nagyon jó — sőt egyedül jó — az elemi iskolában. Viszont azonban lehetséges, hogy olyan I—II. osztályú középiskolai növendékek akadhatnak, akik (megfelelő vallásánári vezetés hiányában) még mindig csak igen naiv köntösben tudják megragadni a bibliai történetek hitbeli lényegét. *Ezeknek* a könyv jó szolgálatot tehet.

Szerény véleményem tehát az, hogy *középfokú iskoláknak* — mint ilyeneknek — *vallásórakon* való használatra a könyv *nem* ajánlható. Ellenben melegen ajánlható *elemi iskolai tanítóknak*, továbbá középiskolások (I—II. o.) szüleinek, házi használatra,

a gyermek kezébe esetleg karácsonyi ajándékkul, amire szép kiállításra és képei a könyvet igen alkalmassá teszik.

Debrecen, 1935 dec. 6-án.

Szele Miklós,
ref. leánygimn. vallásánár.

Hírek az egyházmegyéből

ALSÓSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Árvaház avatás Hajdúböszörményben. A sűrű ködöt, mely reggelként ránehezült a városra, hogy azután egész napon át szürke borongás hirdesse a közeledő telet — november 17-én reggel szokatlan fénytel törte át a királyi nap s nekünk oly jól esett a nyirkos, ködös, szomorú napok után sugárzó fényben, napsütésben járni.

A természet, az időjárás azonban csak külső képe és méltó kerete volt mindannak, ami e napon benn a lelkünkben történt. A fázós, didergő, ködös élet egy napra fénytel teli, napsugaras lett. A szeretet-napjának kiragyogása elűzte a ködöt: megnyílt a Szeretetszövetség Juliánna-árvaháza s benne 12 kis árvagyermek meleg, kedves otthonra talált.

Az ünnepségek egész napon át tartottak. Reggel Harsányi Pál és Dr. Ferenczy Károly vendég-lelkészek hirdették az Igét hatalmasan, bizonyosságtéven. A tulajdonképpeni avató-ünnepély délelőtt 12 órakor volt az árvaház udvarán. Pap Béla beszéde, Szolnoky Gerzson avatóimája, a helybeli református tanítói dalárda szép éneke és Bakóczy Endre zárószavai után boldogan vették tulajdonukba a Krisztus kicsinyei az új otthont, amit néhai özv. Sánta Lajosné, Gulyás Juliánna nemes adományozása folytán nyitott meg az Országos Református Szeretetszövetség.

Délután Kovács József és Pap Béla prédikált. Majd a Nyíregyházi Leánykálvineum művészgardájának előadása volt, amit nagyszámú közönség nézett és élvezett végig. Játékuk, szereplésük mély és kedves nyomokat hagyott maga után. Fáradhatatlan vezetőjüket: Dobai Sándorné igazgatónőt, valamint a közreműködő Varga Lajos helybeli tantestületi elnököt s nemkülönben az „árvák atyját” Kiss Ferenc dr.-t, aki az est folyamán gyönyörű beszédben szölt a Szeretetszövetség munkájáról — lelkes ovációban részesítették a jelenvoltak.

Az áldott szeretet sugárzásától fényes napért hálát adunk az Istennek, kegyelettel gondolunk a jószívű adakozóra s a legnagyobb elismeréssel adózunk a Szeretetszövetségnek, de főként Kiss Ferenc dr.-nak.

j.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A beregi egyházmegyében az elmúlt ősszel nagy lendülettel indult meg a belmissziói munka. Már tavaly megalakult minden gyülekezetben a leányegyesület. Ezek most a „Beregi Református Leányegyesületek Szövetségébe” tömörültek. A szövetség a lelkimunkán kívül szociális tevékenységet is fejt ki,

amennyiben tagjait külföldön is keresett kézimunkák készíttetésével állandó jövedelemhez juttatja. Nov. 6—8-ig Kelemen Gyula esperes és Dékán Elek belmissziói előadó rendezésében vasárnapi iskolai vezetőképző tanfolyam volt Vásárosnaményban, melyen több mint hatvan főnyi közönség hallgatta id. Viktor János főtktár értékes előadásait.

A fiúk számára öt gyülekezetben ifjúsági körzeti konferencia volt, ugyancsak Kelemen Gyula esperes és Dékán Elek belmissziói előadó rendezésében. Nov. 14-én Tarpán, 15-én Csarodán, 28-án Nagylónyán, 29-én Barabásban és dec. 3-án Vásárosnaményban volt konferencia.

Ezeket az Igét Kelemen Gyula és Dékán Elek hirdették, Dobos Károly konventi lelkész és Kovács Péter orsz. KIE titkár pedig értékes előadásokat tartottak. Rajtuk kívül imádságokkal és előadásokkal szolgált az egyházmegye majdnem minden lelkésze. A vendéglátó gyülekezetek a konferencia tagjait mindenütt kitűnő közegében részesítették. Az öt konferenciának összesen mintegy 700 résztvevője volt.

A **gulási református leányegyesület** december 8-án szépen sikerült tea-estélyt rendezett Bertók Lászlóné vezetésével. A tea-estén Dékán Elek lelkész bibliamagyarázatot tartott. Horváth Ilus, Kertai Margit, Pracu Jolán és Kósa Annus szavakat, Nánassy Jolán pedig énekszámokat adtak elő. A műsort a leányegylet énekkarának „Hozsánna” énekei tették változatossá. Az egyes számok közt Bertók Lászlóné szép gondolatokat tartalmazó konferálását élvezte a nagyszámú közönség. A jövedelem a szegénygyermek karácsonyi felruházását szolgálja.

Új utak a régi cél felé... (A beregi egyházmegye vasárnapi iskolai vezetőképző tanfolyama Vásárosnaményban.)

Jaj milyen másképp van minden, mint negyven évvel ezelőtt, a mi gyermekkorunkban! Vasárnapi (bibliai) iskolának, vallásos-estélyeknek, bibliaköröknek, ifjúsági egyesületeknek hírük sem volt. Akkor még megteltek a templomok: iskolák, tornyok és paróchiák épültek!...

De mi minden történt azóta!? Mily szörnyű fájdalmakat, csalódásokat éltünk át, mennyi bűn és mennyi kín gyötörte azóta a világot!... Nemcsak országokat romboltak és építettek, de az emberek lelkét is úgy megtiporták, kijátszották, kifosztották, eltorzították, hogy nem ismerné meg a világot, aki ötvenéves sírjából felébredne!...

Csak a cél maradt a régi: Az Úrhoz kell vezetnünk a lelkeket, az Isten országát kell terjesztenünk, az embereket mélyen vallásosakká kell tennünk újra, *hogy boldogok lehessenek*. A régi utakat az idők viharos és gonosz volta járhatatlanná, vagy alkalmatlanná tette jórészt! Új utakat kellett keresnünk, melyeket úgy látszik nem tud mindenki hittelt, alázatosan és szorgalmasan, verejtékesen és örömmel taposni. Pedig más választás nincs!...

A beregi egyházmegyében a vasárnapi iskolák atyamestere, a szelídlelkű, gazdag szívű, nagy tapasztalatú és bámulatos munkabírásu idős Viktor János kedves bátyánk tartott vezetőképző-tanfolyamot esperesünk felkérésére: a beregi lelkészek, tanítók tanítónők, stb. számára. Itt jegyzem meg, hogy erejé-

nek titka az Istenben való tiszta, mértékletes élet! Esperesünk közbenjárására a kir. tanfelügyelő háromnapos szabadságot engedélyezett (nov. 6—8.) az állami tanítók számára, akik a református tanárokkal együtt tényleg nagyszámmal vettek részt a tanfolyamon. Kár, hogy a 65 hallgató közül csak nyolc lelképásztor és három segédlelkész résztvevő volt, pedig Viktor Jánostól tanulni igazi kiváltság és élmény mindnyájunk számára!...

Mind a három napon egy-egy minta „-tanítást” tartott Viktor bácsi: I., III. és VI. osztályosoknak. Azonkívül kifogyhatatlan volt az előadás tartásban, melyek a gyermek lélektan, módszertan, bibliai bevezetés, bibliai földrajz és régiségtan köréből vevődtek. Viktor bácsi úgy játszott a hallgatók lelkén, mint művész a hangszerén. Ennek tudható be, hogy amikor a tanfolyam végén Kelemen Gyula esperes köszönetet mondott, még a férfihallgatók is könnyes szemmel búcsúztak el a mestertől, kit az állomáson újból virágokkal halmozott el a hallgatók nagyrésze. Az előadásokat mindig áhitat vezette zette be.

Első nap Dr. Szilágyi Béla a székely regös-estjén is résztvevett az egész társaság, másnap a rendes munkán kívül, a Vásárosnaményi Református Keresztény Ifjúsági Egyesület külön berendezett új helyiségének felavatásán vettünk részt testületileg. Az ünnepélyes szertartást itt Kelemen Gyula esperes végezte. Este ez az Ifjúsági Egyesület szeretetvendégségen látott bennünket szívesen. A szeretetvendégséget Kósa Béla tivadari lelképásztor imája és alkalmi bibliamagyarázata vezette be. Két ifjú szavalt, Fodor Böske okl. tanítónő nagyon szépen énekelt, Oláh Sándor állami tanító, egyesületi vezető kitűnően hegedült, Román László segédlelkész harmóniumon művészi kíséretet adott. Id. Viktor János bátyánk lebilincselően beszélt a csalódásról.

Ebédén szerdán a Vásárosnaményi Református Nőegylet, csütörtökön a Leányegyesület látta vendégül a tanfolyam összes résztvevőit, ezenkívül 45 állandóan benntartózkodó hallgatónak a vásárosnaményi gyülekezet adott szállást, reggelit és vacsorát, biztonyságot téve ezzel, hogy ez a gyülekezet a legjobb nyomokon jár.

Mindenki boldog arccal, nagy köszönetek között távozott és azt mondta, bárcsak egy félév múlva megint lenne tanfolyam, Mert ilyen komoly, lelket-emelő és megindító közös munkában még sohasem volt részük. Voltak, akik elragadtatásokban alig tudtak örömeiknek kifejezést adni is és hálálkodni.

A legkisebb részletekre is kiterjedő gondos rendezésért köszönet és elismerés illeti Kelemen Gyula esperest, valamint kedves feleségét, ki a tanfolyamnak egyik leghuzgóbb hallgatója és mindenben segítőtársa volt és a vásárosnaményi gyülekezetet is. Istené legyen a hála, hogy így indult el, sőt már járni is tud Bereg új utakon a régi cél felé!...

(Tivadar.)

Kósa Béla.

Az új magyar ifjúság. (A tarpai KIE konferenciáról.) Már több ízben hírt adtunk a beregi református egyházmegyében, Kelemen Gyula esperes vezetésével megindult élénk belmissziói és egyháztársadalmi tevékenységről, amire őszintén szölvá, szükség is van. Minden egyház, minden felekezet

mozog, dolgozik, mi sem maradhatunk tétlenek a fenyegető veszedelmek és hitbéli közöny láttára.

A hitébresztő és erősítő mozgalom egyik ága az ifjúság közötti lelki munka, amelynek a magyarországi református egyetemes konvent által beállított hivatalos munkásai Dobos Károly és Kovács Péter földműves ifjúsági titkár. A beregi egyházmegyében ez évben öt helyen tartatik meg a Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE) konferencia (Tarpa, Csaroda, Nagylónya, Barabás és Vásárosnamény), ahová a környékükön fekvő egyházak ifjúsága és egyházi vezetőemberei hivatalosak. (Lelkészek, tanítók, presbiterek stb.)

November 14-én Tarpán voltunk, e sok politikai és egyházi viharon, megpróbáltatáson átment, „Kuruc város“-nak nevezett egyházban. Szép, nagy temploma megtelt a helyi és körzeti ifjúsággal, felnőtt gyülekezeti tagokkal. Zámory Sándor hetei lelkész bibliaolvasása és imája után az ígét Dékán Elek egyházmegyei belmissziói előadó hirdette, a záróimát pedig Pinkóczy Gusztáv tarpai lelkész mondta. Istentisztelet után Kovács Péter (KIE titkár) tartott az egész gyülekezet előtt nagyhatású, lelkes és hittel teljes beszédet, a szülőknek és az ifjaknak egyaránt nagy és maradandó okulására, épülésére.

Délben a tarpai egyház látta vendégül a vidékieket. A közebed előtt Kovács Péter sok új és kedves játékra tanította az ifjakat. Bemutatta nekik, hogy józanon és ártatlanul is lehet kellemesen szórakozni. Ilyen pompásan régen mulattak ifjaink.

Délután Kósa Béla tivadari lelkész tartott előadást: „Akinek Krisztus a barátja“ címmel. Majd pár ifjú szavalata, ének és Kovács Péter beszámolója következett „Egy csodás életről“ (Wiliams György élete).

Az egész konferencia azt mutatta be és mindenki azt tapasztalta, hogy lehetséges, sőt van is magasabbrendű élet, boldogabb lehetőség és valóság az ifjak számára, de mindenki számára is, aki Krisztust urának, megváltójának, barátjának elfogadja, úgy, amint egyházunk hirdeti!...

Az ifjúsági lapok kiosztása, megrendelése és az ifjúság harcaival, diadalmaival foglalkozó könyvek vásárlása után azzal oszlott el a szépreményű sereg, hogy e télen Tarpán, Gulácson, Hetében és Tivadaron, meg a többi beregi egyházban is, megalakul a Keresztyén Ifjúsági Egyesület anyaszentegyházunk erősödésére, magyar hazánk javára, boldogulására, Isten országa terjedésére!... **Kósa Béla.**

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

Nagy Lajos volt békéscsabai vallásitanító-lelkészt a zsadányi református egyház egyhangú meghívással választotta el lelképásztornak.

Beiktatását folyó hó 8-án tartotta meg Pecz István, a csonkanagyoszalontai egyházmegye esperese szép és impozáns ünnepségek keretében.

A beiktatáson jelen voltak: az egyházmegyei papság csaknem teljes számban (11 palástos pap), az egyházmegye egyházainak presbiteri küldöttségei, a békéscsabaiak küldöttsége, köztük Koppányi Gyula lelkész, vitéz János Gyula Békéscsaba polgármestere, Dr. Linder Károly városi főügyész és sokan még Békéscsaba vezetőségéből.

Az új lelkész beköszöntő beszédét János év. III. r. 30. verse alapján tartotta, kiemelve azt, hogy az ő lelképásztori eszménye, célja és törekvése az, hogy Krisztus nőjön az ő életében és munkájában és cselekedetében Krisztust vegyék észre. A gyülekezetnek is hasonló mértékben Krisztust kell magáévá tenni és Annak kell uralkodni a lelkek felett, ezért a lelki ajándékokat döntően az első helyre kell állítani. Beszéde mély hatást váltott ki a templomot zsúfolásig megtöltő gyülekezet lelkében.

Istentisztelet után dísz-presbiteri gyűlés volt, melyen Pecz István esperes magasosztos szárnyalású megnyitó és üdvözlő szavai után Koppányi Gyula békéscsabai lelkész a köztünk családjában előforduló betegség miatt meg nem jelenhető Harsányi Pál békéscsabai esperes nevében és képviselőként is szép szavakkal adja át az új lelkészt a tőle elválasztó csonkanagyoszalontai egyházmegyének. Hegyessy Gergely presbiter a presbitérium, Hajdú Gyula igazgatótanító a tantestület és tanítóság nevében, Amiráns János főjegyző a község nevében üdvözölték az új lelkészt, aki az üdvözlő beszédekre külön-külön meleg szavakkal válaszolt.

Presbiteri gyűlés után 250 terítékes közebed volt, mely az esti órákig tartott. Lelkeshangú pohárköszöntőt mondtak: Pecz István esperes Kormányszó Úr Öföméltségére, Koppányi Gyula csabai lelkész Pencz István esperesre, vitéz Leel-Óssy Árpád sarkadi lelkész, országgyűlési képviselő Dr. Baltazár Dezső püspök úrra, Juhász Imre homorogi lelkész, Nagy Benjámin egyházzongnok, Elek Sándor okányi lelkész, Németh Antal községi bíró új lelkészre, Paksy Sándor nagytiszteletű Pecz Istvánné esperesnőre, G. Kiss Gyula sarkadkeresztúri lelkész az új lelkészre, vitéz János Gyula Békéscsaba polgármestere Nagy-Magyarország feltámadására, Dr. Linder Károly Békéscsaba főügyésze a békéscsabai nagy evangélikus egyház nevében az új lelkészre és a zsadányi egyházra, Nagy Sándor mezőségi lelkész János Gyula polgármesterre és a többi vendégre.

Végig emelkedett és lelkes volt a hangulat s feledhetetlen élmény volt ez az ünnepély mindazoknak, akik ott jelen voltunk.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

KIE-ház avatása Vértesen. Kedves és felejthetetlenül áldott ünnepségek között történt a vértesi Református Keresztyén Ifjúsági Egyesület Otthonának felavatása november 24-én. Dobos Károly, a fáradhatatlan konventi KIE lelkész-titkár nagy elfoglaltságai között is szakított időt arra, hogy mint ő mondotta, „a kedves, ismerős arcokat újra láthassa“, mikor a vértesi KIE-nek hat évi kitartó munkája és működése után az a reménye és vágya valósággá lett, hogy saját Otthonába költözhetett. A fiatalokkal együtt örvendező s a templomot teljesen megtöltő gyülekezet előtt ő hirdette Isten ígétét az életből vett példák egész sorával, megragadó bizonyosságtétellel. Istentisztelet után a KIE-ház előtt Dobrossy Zoltán helybeli lelképásztor felavató beszéde és imádsága után Engi Sándor igazgató-tanító az Ifjúsági Egyesület, Kiss Gusztáv kántortanító a KIE kebelében alakult Egyházi Énekkar, Dobos Károly a Központ nevében üdvö-

zölték az örvendező gyülekezetet és ifjúságot s köszönték meg az egyháznak nagy áldozatkészségét, mellyel ezt a házat megépítette. Kovács Tibor tanító szavalata és az Egyházi Énekkar alkalmi éneke után a megnyitott KIE házban a Himnusz éneklésével fejeződött be ez a szép ünnepély. Délután istentisztelet keretében Dobos Károly ismételt megrázó hatású beszéde után történt a hatvan fiatal-ember ünnepélyes felvétele az Országos Központ kebelébe. A meghatódottság könnyei csillogtak a templomot megtöltő közönség szemeiben, mikor az Úrasztalát körülálló fiatal emberek, kezükkel a testvériség jelképéül egymás vállát megérintve, együtt énekeltek a „Fel barátim drága Jézus“ zengő dallamát. Fekete Gyula nagylétei tanító üdvözölte még a vértesi KIE-t csatlakozásuk alkalmával a nagylétei KIE nevében. Zsolnai Ilona óvónő kedvesen előadott szavalatával és Kiss Gusztáv nagyon szép szóló-énekével fejeződött be a templomi vallásos-ünnepély. Hirdesse ez a KIE-ház a nagymúltú vértesi eklézsia megújuló reménységét, nemzedékről-nemzedékre.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Ifjúságvezetőképző-tanfolyam volt november hó 25-én Gyulaházán a KIE országos vezetősége és a felsőszabolcsi egyházmegye belmissziói bizottsága rendezésében. Az eredeti terv és meghívás szerint idevárták lelkipásztorával és tanítójával együtt az Ajak, Anarcs, Szabolcsbáka és Gemzse fiatalságának vezetésre érdemes ifjait. Ítélet az elmaradás azok részére, akik — hallván nem hallanak — erről a jövőt indító megmozdulásról elmaradtak, mert hiszen ki hinné el, hogy az elmaradott gyülekezetben (akik magukat kimenteni sem tartották sem ildomosnak sem érdemesnek) ne lennének vezetésre méltó ifjak?

A tanfolyam ennek ellenére, mind a lelkiekben, mind a testiekben gyönyörűen sikerült. Egész nap 52 lelkes férfi és ifjú, akik közül lelkipásztoruk, tanítójuk és kúrátorok vezetése mellett a gemzsiak (tizen), a szabolcsbákaik közül két pásztorahagyott, de lélekben fénylő ifjú és a nagyszámú helybeliek — hallgatták azt a megrázó erejű bizonyítást és útmutatást, amellyel Porzsolt Ferenc egyházmegyei főjegyző és Dobos Károly konventi lelkipásztor mutatott jövendőt és utat a magyar református ifjúság részére. A lélek ereje az, ami az egész napi tanácskozás fáradhatatlan előadóit és hallgatóit megtöltötte és áttüzesítette.

Maga a gyülekezet, szeretetének ragyogó bizonyosságaként az összes résztvevőket — 57-en voltak — magyaros vendégfogadással ebéden látta, ahol a lelkipásztor felesége vezetése mellett a gyülekezet asszonyai és leányai gondoskodtak a lelkiekben jól-táplált testek bőséges meglégítéséről.

Ebéd után továbbfolytak a megbeszélések. — A résztvevők nem fogytak, sőt a vásárról megérkezettek számával szaporodtak. Dicséret a presbitériumnak, hogy Batta József főgondnok vezetése mellett majdnem teljes számban állottak ifjaikkal a jövő, sugárzó fénye alá.

Délután öt óraker a templomban vallásos-estély volt. A hálás vendégek bőséges vizontszolgá-

lattal fizettek a templomot teljesen megtöltő gyülekezetnek. Kriston Antal gemzsei lelkipásztor imádsága után Porzsolt Ferenc egyházmegyei jegyző megdöbbentő erejű bibliamagyarázata, Dobos Károly konventi lelkipásztor csodálatos lelkierőtől sugárzó előadása, Zöld Ferenc gemzsei kántor szép szóló-éneke, Szabó Sándor szavalata egy el nem múlt lelkivetése volt ennek a napnak, melynek lelkivetéséért, gyönyörűségéért, indíttatásáért, tüzéért egyedül az Örökkévaló Istené legyen a dicséret, dicsőség és hálaadás.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Az Újfehértói Református Nőegylet jótékony-célú tea-estje. Jól sikerült tea-estet rendezett folyó hó 8-án, vasárnap az Újfehértói Református Nőegylet. Újfehértó egész társadalma képviselve volt azon a kedves összejövetelen, amelynek tiszta bevétele a szegénygyermek karácsonyi felruházását szolgálja.

A tea előtti műsor kiemelkedő száma ifj. Porzsolt István leánykálvineumi tanár előadása volt a „Lelki élet válsága“ címmel. Beszélnek gazdasági válságról — mondotta az előadó —, pedig a legnagyobb baj ott van, hogy a lelkekben van a válság. A mai kor embere azért él lelki válságban, mert az öregek a racionalizmus talajából merítették lelkük tápláló erejét: ésszel akarták megismerni az Istent, nem pedig szívvel és lélekkel. Az ifjak lelki eledele sem volt megfelelő, mert ez méreggel kevert táplálék volt: ezt megmérgezte a vérzivataros háború sok-sok szenvedése és nélkülözése és megfertőztette a forradalom vörös lehellete. Mindaddig válságban él a lélek, míg meg nem kapja az igazi, jó táplálékot: Krisztus evangéliumának tiszta kenyerét és az örökélet tápláló italát.

A keresztyén embert a Krisztus várja, Ő akarja válságából kivezetni, mert Ő az út, igazság és élet.

A csodálatosan mély meglátással, bizonyoságtévő erővel, igazi hozzáértéssel és megragadó érdekességgel teljes előadást szívből jövő taps honorálta.

A „Rádiebéd“ c. kis vígjáték kedves humorával sok kellemes percet és derűt váltott ki a közönségből. A szereplők: Nánássy Györgyné, Nánássy Betyu, Nánássy György és Csernyus György már ismert műkedvelők, akik szinte a hivatásos színesektől megszokott természetességgel, művészettel alakították szerepüket és arattak megérdemelt „vas-tapsot“.

A tea-est teljes bevétele a szegénygyermek karácsonyi felruházását szolgálja. A segítő szeretet drága kivirágzása volt ez a bensőséges, kedves este.

A tea-estén jelen volt Dr. Nánássy Andor egyházmegyei gondnok is, aki éber figyelemmel kísért minden egyházi megmozdulást s személyes megjelenésével tünteti ki egyházmegyéje gyülekezeteit.

NAGYKÁROLYI EGYHÁZMEGYE.

Mérken december 1-én történt meg ünnepélyes beiktatása Bakó Gyula lelkipásztornak, ki Szabolcsbákáról cserélt a volt mérki lelkipásztorral.

A beiktatást Boross Mihály egyházmegyei főjegyző, tanácsbíró eszközölte a gyülekezet tagjainak és más felekezetek képviselőinek nagyszámban

megjelent serege előtt. A diszpresbiteri gyűlésen számosan köszöntötték az új lelkipásztort és bejelentették az egyházba a visszatérésüket az összes kijelentkezők, 72 egyháztag. Bár béke és megnyugvás költözne, a sok viszályon átment egyházközségbe.

GYÁSZROVAT

Sebeők István volt nyiracsádi református lelkész életének 73. évében rövid szenvedés után november hó 25-én elhunyt. Temetése november 28-án volt a debreceni Köztemető diszravatalozójából. „Boldogok a halottak, kik az Úrban haltak meg, mert megnyugosznak fáradalmaiktól és cselekedeteik jutalma követi őket.”

KÜLÖNFÉLÉK

Kormányzó úr nevenapja. December 6-án ünnepelte az ország kormányzó urunk, vitéz nagybányai Horthy Miklós nevenapját. A nemzet legsúlyosabb óráiban, a legádázabb, történelmi viharban ajándékozta meg Isten a magyar nemzetet Horthy Miklós személyével, aki hadvezéri eréllyel, államférfiúi bölcsességgel kormányozta át Magyarországot orkánba került hajóját a legsúlyosabb és legmélyebb örvényből. A szakadékból kikapaszkodott Magyarország az ő bölcs és céltudatos vezetésével leküzdötte a nemzetelő forradalmak ragályait, sikerült a nyugalommal, a biztonságot megadni ennek az elvérzett országnak, amelyet kormányzásának másfél évtizede alatt kigyógyított betegségeiből, talpraállított és ma már az önbizalom szilárd érzésével néz szembe jövőjével a magyar. Hisszük, hogy Magyarország kormányzója átérzi szíve mélyén a felé áradó igaz szeretetet és rajongást, amelyből erőt meríthet további nagy munkájához. Adjon a jó Isten erőt, egészséget, kitartást az első magyar embernek, hogy tovább vezesse az ország hajóját a magyar Feltámadás felé.

A Kormányzó úr névünnepe alkalmából december hó 6-án délelőtt 10 órakor ünnepélyes istentisztelet volt a debreceni Nagytemplomban, melyen résztvettek a város, a polgári és katonai hatóságok, iskolák, társadalmi egyesületek. Az ünnepélyes istentiszteletet Dr. Baltazár Dezső püspök vezette.

A tiszántúli református egyházkerület őszi közgyűlése. A tiszántúli református egyházkerület Dr. Baltazár Dezső püspök és báró Vay László főgondnok elnöklésével november 20-án kezdte meg az évi rendes közgyűlését. A tagok igen nagy számban jelentek meg a Kollégium disztermében. Püspök bibliaolvasása után imával vezette be a közgyűlést, majd báró Vay László főgondnok tartott megnyitóbeszédet.

A főgondnok elnöki megnyitójában a nemzetek és fajok egymás elleni harcáról beszélt.

Itt körülöttünk — mondá a főgondnok — a nemzetek közötti politikai harcok mellett a világnézetek és a vallásfelekezetek is élesebben állanak egymással szemben.

Aztán a nemzetek közös fórumáról beszélt:

A népszövetségi gondolat az, amely a háború után hivatva lett volna a népek békés együttélésének gyakorlati megvalósítását biztosítani, ez azonban zátonyra jutott és csödtől mondott. A népszövetség gondolata mögött nem az őszinte megértés, a szeretet, a kölcsönös bizalom hite él, hanem a hatalmi és anyagi érdekek szárai szövik át az eseményeket.

A szavak és cselekedetek nem fedik egymást, de nem lehet a másként, mert a népszövetségben ott van a szovjet képvisellete is, már pedig a népszövetség a Krisztus tanításai szerint hirdeti a kicsinyek, gyengék biztonságát és egyenjogúságát.

Az emberiség békés együttéléséhez egyedül a Krisztus követése vezethet, mert csak erre a fundamentumra építhetjük fel egy keresztény erkölcsi alapon nyugvó nemzeti államnak az életét és jövőjét is. Ennek a fundamentumnak

a szilárdságáért pedig mi, a magyar reformátusság vagyunk elsősorban felelősek, akiket négy évszázados múlt hagyományai, kemény harcrai és nélkülözései edzetek meg és köteleznek a jelent és a jövőt illetően.

Egyházi életünkben tehát ki kell küszöbölünk az anyagiasság szellemét és az erkölcsöket megfigyelmezzük kell a Krisztust szolgálunk. Az egyházi életben a lelkiesség kimélyítésére, az erkölcsök fejelemzésére irányuló törekvés legyen a vezérlő gondolatunk.

A közgyűlés megnyitása után az egyházkerületi közgyűlés tagjai felállva hallgatták végig a Kormányzó úrhoz intézett üdvözlő távirat felolvasását.

Ezután Maklár Károly egyházkerületi főjegyző terjesztette elő Dr. Baltazár Dezső püspök 1934. évről szóló nagy jelentését, amelyet az egyházkerületi közgyűlés tagjai mindvégig a legnagyobb figyelemmel hallgattak végig.

A jelentés többek között ezeket tartalmazza:

Magyar hazánk és magyar református egyházunk sorsközösségét a történelem szakadatlan tényei következetesen és megcáfolhatatlanul igazolják. Hazánk jó napjaiban mindig jó napok virradtak egyházunkra is; hazánk nehéz idői megnehezdedt időjárast jelentettek egyházunknak is. Hazánk kárából minékünk sohasem volt hasznunk. A reánehazedett keresztet mindig mi vittük elől. Nem panaszképpen szoktuk ezt emlegetni, hanem önértetünk öregbítése végett hivatkozunk rá.

Az 1934. esztendő is egyike volt azoknak az esztendőeknek a sorozatában, amelyek a trianoni békediktátum súlyos átkaként fekete jegyét hordozzák homlokukon. Ma már ez a fekete jegy ott van mind a győztes, mind a legyőzött országok sorsarculatán. A háború minket győzött le, a béke pedig a győzteseket. A győztesek katasztrófáját az igazságon ejtett erőszak idézte elő. Az igazság isteni eredeténél fogva olyan hatalom, hogy büntetlenül a világ semmiféle hatalmi nagysága és szövetezése nem bántathatja meg.

Hazánk nemzetközi jelentőségének mélypontra alászállását egyenesen katasztrófává veszedelmesíti gazdasági lehetetlenülése annak folytán, hogy létének és fejlődésének legelőkelőbb feltételeitől fosztotta meg a szétdarabolás, anélkül, hogy az utódállamok megszerezhették volna növekedésükkel azt a gazdasági egészséget, amely velünk nemzetközi viszonylatban éreztethette volna jóvátévő hatását. Ennek éppen ellenkezője következett be; vagyis az utódállamoknál is a gazdasági lehetetlenülés legmélyebb foka.

Igényeinkkel szemben az állam részéről közömbösség nyilatkozik meg, mely nem mindig magyarázható meg az állam gazdasági erőinek a segítésre elégtelen vagy éppen képtelen voltával, mert egyfelől vannak olyan ügyeink, amelyeknek javunkra intézése nem is feltétele az állam részéről anyagi juttatást, másfelől vannak esetek, amelyekben az állam teljesítési képességet árul el, ha az igény nem a mi részünkről támasztatik.

Az általános anyagi romlás szenvedhetetlen súlyossá tette a társadalom legnagyobb részének életszínvonalát. Az elképzelhetetlen közterhek és az östermelés válsága együttesen az elszegényedéshez vezettek. Az elszegényedés pedig megteremtette a vele járó szokott kísértő társat az erkölcsi élet terén: a szolgáltságát. Ahhoz a kicsiny szalmazsálhoz, amit ma még a megélhetés minimuma jelent, görcsösen ragaszkodnak a százezrek és existenciájuk feltétele közben el veszítik lelkiismeretüknek azt a szabadságát, ami nélkül pedig az evangélium nem végezheti el a lelkekben újjászülő erejét.

Tettem kísérletet, hogy mindezek ellenében is legalább itt Debrecenben, a magyar kálvinizmus fellegrárában megmentsen az ősi szellemet. Törekvésem nem járt sikerrel. Sőt a lelkek irányának az ősi szellem hiánya miatti zavarodása éppen Debrecenben öltött legnagyobb mérvet. Kéznel fekszik a szemrehányás, hogy miért nem védjük nagyobb buzgalommal, szívósabban az evangéliumi világgosságot, szabadság és igazság itten helyzetetett történelmi értékeit. Erre sok történelmi példákban mutathatnánk fel mentséget. De itt legyen elég csak arra mutatni rá, hogy Kálvinnak is el kellett egyszer Genfből menekülnie, pedig már csak benne az apostoli hivatás átérzése és teljesítése a tökéletesség fokán jelentkezett. Van olyan idő, amelynek a vakságát csak egy másik idő oszlatja el. Az idő pedig az Isten kezében van. Nekünk keserűségünk kenyerét éve, meg kell elégednünk azzal, hogy alkalmatlan időben is bizonyosságot tettünk afelől, ami megtartásra nálunk van.

Legkevésbé sem lehet megütközni rajta, hogyha a magyar protestantizmus elernyett állapota a reakciónak

ingerül szolgál előretolni hadművelete bázisait. Ennek tulajdonítható az egyházpolitikai törvények revíziója iránt indított mozgalom, amely bármiként is próbálja kendőzni magát, mégis csak a kultúrharc provokálásának lényegét rejtgeti magában és formáját hordja magán.

Különösen a vegyesházasságok révén közénk beszüremlett eme szellem visszhangjaként minősíthető protestáns részről az I. István király nevenapjának nemzeti ünnepé nyilvánítása iránti törekvés. Ez az ünnep kifejezetten katolikus ünnepként keletkezett és ilyen ünnepül fejlődött ki és maradt meg a történelem folyamán. Ereklve-imádással is kapcsolatos. Az ünnep napját a Pápa szerezte; az ünnep tartalmát és formáját a római egyház szabta meg; az I. István király érdemei mint katolikus vallási érdemek domborítottak ki ezen az ünnepen. Ne zavarjuk tehát a kérdés feszegetésével se katolikus testvéreink I. Iktét, se a magunkét. Tiszteljük ok ám tovább is I. Istvánt, mint nagy katolikus királyt, mi tisztelni fogjuk magyar lelkünk ihletével, mint nagy magyar királyt.

Azzal számoljunk le már egyszer és mindenkorra, hogy mi a római hivatalos álláspontnak nem kellünk semmiféle vonatkozásban és hogy mi ez előtt az álláspont előtt — ami különben a társadalomban is tudatossá és általánossá vált — legfeljebb csak másodosztályú emberek vagyunk.

Tudományos fejlődésünknek hathatós eszközül kínálkoznak a Debrecen város és tiszántúli egyházkerület nyomdavállalatnak tisztán egyházi kézbe átvétele. Ennek a szükségére azért is előtérbe került, mert úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben kártékony hatású az a bánásmód, amellyel a társtulajdonos város törvényhatóságában egyes bírálók a közös intézmény dolgait illetik és mert a belügyi kormány, mint a város fennhatósága olyan beavatkozást gyakorol a közös vállalatra, amelyet mi sem önkormányzatunk szabadsága, sem a vállalat nyeresége szempontjából el nem fogadhatunk. Különben is a befektetéssel csak az egyházkerület viseli a kockázatot és a nyomda nyereséges foglalkoztatását is kizárólag egyházi oldalról nyeri. A város által juttatott foglalkoztatási anyag az önköltséges üzem kategóriájába tartozik.

Egyházkerületünk tagjai közül a külföldi protestáns testvéreinkkel és tudományos világgal való érintkezésben nagy elismerésre méltó részt vettek Dr. Révész Imre, Dr. Kállay Kálmán, Dr. Csikesz Sándor, Dr. Boér Elek, Maklár Károly, Dr. Erdős Károly, Dr. Veress István, Dr. Nagy Jenő.

A magyar kálvinizmus tudományos tárházat műveikkel gazdagították: Dr. Csikesz Sándor, Dr. Kállay Kálmán, Dr. Erdős Károly, Dr. Révész Imre.

A tudomány minden mennyiségbeli és minőségbeli gyarapodását örömmel üdvözöljük.

A harag és gyűlölködés bármely célból, bármely jelszó alatt, bárkik ellen, akármelyik egyház, osztály, nemzet vagy ország által inaguráltatik politikai irányzattá s elevenítettik politikai szervezetté: öntudatosan vagy öntudatlanul, céltudatosan vagy akaratlanul, az isteni törvények érvényesülését hátráltatja és károsítja; de károsítja és pedig a pogányság javára károsítja magának a kereszténységnek tekintélyét, erejét, állagát. A spanyolországi, oroszországi, németországi zsidóüldözések az istentagadta pogány áldozatának fekete oltára körül a kálvínizmus és protestantizmus közös kárára és vesztrére növelték meg a hitehagyott lelkek tábort.

A szeretet az az egyetlen politikum, ami isteni fölülbelyegzéssel állhat be az egyetemes emberi boldogság szolgálatába: hogy szolgálatával békét, munkát és kenyeret, hitet, reménységet és méltóságot adjon ennek a maga lelke fekete keserűségében kinlódva vergődő világnak, amelynek iránytűje kárhözatos messzeségre tért ki a szeretet sarkcsillagától.

A statisztikai kimutatások szerint a püspöki hivatal rendes kezelésbe tartozó ügyeinek száma: 4500. Az elnöki ügykörben elintézett ügyek száma: 7134. Az ügyek túlságosan nagy számát a folyton fokozódó anyagi nyomorúság okozza. Az állás-, munka- és kenyérlétküliek száma ijesztően emelkedik s egy-egy alkalom nyíltával a kétségbeesett keresők egész serege áll táborba s intézi a kérelmek ostromát azokhoz, akikhez a siker reményét köti. Fájdalom, hogy szeretetből fakadó erőfeszítéseink legnagyobb részben hiábavalónak bizonyulnak, annál a hátrátételnél fogva, amelyben egyházunk minden vonatkozásban szenved.

A szegénységjelzés az 1933. évi átmeneti visszaesés után (111,287 P), 1934-ben 125,071 P-vel majdnem elérte az 1932. évi 126,117 P színvonalat; ami azt mutatja, hogy a szegénység növekedése szinte kényszerítő hatással indítja segélyezésre a lelkeket.

Az egyházközségek lélekszáma 951,015 (e. é. 942,229). A növekedés tehát 8786, vagyis 0.9%, ami nagyon szomorúan kevés. Ez az állapot feltétlenül és kizárólag a gazdasági helyzet leromlásában leli magyarázatát. A testi erők legyengülése és a gyermekek táplálásának, ruházásának, felnevelésének lehetősége elé meredő nagy kérdőjelek, súlyosbodó gondok s a felelősség szörnyű súlya, amely minden gyermek születésével a szülő vállára nehezedik; az elretentő példák látása a szülők hibáján kívül éhez, fázó s a kenyéradó élet semmi zugában elhelyezkedni a legnagyobb vállalkozási készség mellett sem tudó gyermekek száználtnas tömegeiben: bizony kegyetlenül igaz magyarázatát adják a természetes szaporodás szomorú statisztikájának. Az „egyke” elleni propaganda igen tiszteletre méltó dolog; sikerét azonban csak a biztosított „kenyérke” adja meg. Míg ennek a valósága el nem érkezik, addig az „egyke” elleni propagandát nem tudjuk elképzelni a farizeizmus álarcja nélkül.

A dolgokat úgy tártam fel, ahogy azokat látom. Lep-lezetlenül, igazán, minden szépités és torzítás nélkül úgy, amint Krisztus szolgáljához illik, akinek első parancsolata „bizonyosságot tenni az igazság felől mind alkalmas, mind alkalmatlan időben”. Eleget éltem, láttam, próbáltam és próbáltattam, dolgoztam és tapasztaltam — főként eleget tudakoztam a Szentírásat ahhoz, hogy ne nagy tévedéssel ítéljem meg a dolgokat. Sok szomorú megállapításom és jóvendőlésem bevalása megvívhatta afelől azokat is, akik olykor kételkedve tekintettek reám.

A püspök viharos tapssal fogadott jelentését és a hozzáfűződő határozati javaslatot egyhangú lelkesedéssel és a püspök iránti meleg szeretettel, hálával, köszönettel és teljes elismeréssel fogadták el.

A közgyűlés hangulatát élénken tükrözöte vissza Török Imre esperes beszéde, amelyben ugyancsak elismerő és hozzáértést bizonyító hangon foglalkozott a püspöki jelentésben foglaltakkal.

Dr. Csikesz Sándor egyetemi tanár tett jelentést a kollégiumi szakadatlan oktatás 350 éves, illetve a Kollégium fennállásának 400 éves jubileumi ünnepségének előkészítése terén tett intézkedésekről. Nagy bizottság alakult az ünnepély előkészítésére. A püspök és főgondnok elnöklésével a tagok a következők: Dr. Vásáry István főgondnok, Dr. Kállay Kálmán kollégiumi igazgató, Dr. Csikesz Sándor levéltáros, aki a bizottság előadója is, Dr. Révész Imre, Dr. Papp Ferenc; a város részéről: Dr. Kölseve Sándor polgármester, Dr. Balogh Sándor tanácsnok, Dr. Csobán Endre; a Tisza István-Tudományegyetem részéről: Dr. Varga Zsigmond, Dr. Bacso Jenő; az egyház részéről: Uray Sándor és Dr. Juhász Nagy Sándor; a presbitérium megbízásából Maklár Károly; az egyházmegyéek részéről Harsányi Pál, Kulín Imre.

Az ünnepélyt 1938 májusban, az egyházkerületi közgyűlés alkalmával tartják meg.

Maklár Károly főjegyző javaslatára kimondta a közgyűlés, hogy megünnepeli majd Mcliusz Péter születésének 400 éves évfordulóját.

Jelentette főjegyző a Varga Zsigmond egyetemi tanár, kollégiumi könyvtárigazgató által létrehozott állandó kiállítás ügyét.

A közgyűlés a nagy szakértelemmel és szokatlan buzgósággal végzett munkájáért Dr. Varga Zsigmondnak teljes elismerését és hálás köszönetét nyilvánította. Egyben kimondták, hogy a kiállítás ünnepélyes megnyitását az egyházkerületi elnökség vezetésével testületileg résztvesznek.

A közgyűlés tudomásul vette, hogy a nagyszalontai egyházmegye a lemondott Szabó István esperes helyére Percz Istvánt választotta meg.

Az egyházkerület kimondta, hogy az első lelkeszi vizsgát tett női teológusok kötelesek kétesztendei gyakorlati idejüket úgy eltölteni, hogy az első évben a diakonisszaintézetben az egyház szociális és szeretetmunkáját tanulmányozzák, a második esztendőben a falusi és városi gyülekezetekben megválasztják őket, ahol ilyen munka már meg van szervezve, vagy pedig most vár megszervezésre. Ezeken a helyeken fejtenek majd ki szeretetmunkát.

Kimondta a közgyűlés, hogy a Heidelbergi Káté árát 1.50 pengőről 1 pengőre és a II. Helvét Hitvallás című könyv árát 50 fillérről 25 fillérré szállítja le.

A közgyűlés ezután még néhány ügyet vitatott meg, majd Dr. Baltazár Dezső püspök a tanácskozást déli egy órakerő felbszakította és a jelenlevők átvonultak a Kollégiumi Anyakönyvtárba, ahol a nagy kiállítást tekintették meg.

A könyvtárban Dr. Varga Zsigmond egyetemi tanár, a könyvtár igazgatója fogadta és üdvözölte az egyházkerület elnökségét és a közgyűlés tagjait, majd ezeket mondta:

Aki végig halad e szent emlékek sorai között, jól jegyezze meg magának, hogy a legdrágább nemzeti vagyont látja szemei előtt, mely többet ér aranyból és ezüstből, mert egyenesen pótolhatatlan és ne felejtse el, hogy valóban ők az áldozatkészségéből nőtt ilyen magasra ez a dicsőség-gloria, amelyért Debrecen és Kollégiumát irigylik, dicsérik és esdőlják, idehaza és külföldön igen sokan.

Dr. Baltazár Dezső püspök válasza az elhangzott üdvözlő szavakra és ezeket mondta:

A debreceni Kollégium a tiszta hit és tiszta tudomány templomaképpen tett felbecsülhetetlen szolgálatot. Nincs az az irányzatos történelmi ártértékelés, amely annyit le tudna vonni a debreceni Kollégium érdemeiből, hogy a megmaradt részzel is első ne maradna a magyar iskolák között és veretlen a magyar nemzeti művelődés gyönyörűsége versenyében. Ennek bizonyosságául itt vannak a magyar nemzeti kultúra felséges kimesei, értékeik fároszként világolnak a gyászos magyar élet csillagatlan éjjelében, felkutatásuk, összegyűjtésük és rendjük Dr. Varga Zsigmond könyvtárigazgató nagy tudását, szent hűségét és fanatikus lelkesedését hirdetik.

Az egyházkerület tagjai ezután nagy érdeklődés mellett tekintették meg a rendkívül érdekes és értékes kiállítást.

Délután folyamán bírósági ügyeket tárgyaltak és a közgyűlés tanácskozását másnap reggel 9 órakor folytatták.

Ekkor kerültek sorra az iskolai ügyek is. Két óra hosszat tartó magas színvonalú vitát váltott ki az a javaslat, hogy a szeghalmi reálgimnázium párhuzamos osztályokat állítsanak fel Dévaványán, ahol 10.000 református lélek él. Vésztőn, ahol 9500 református egyén lakik.

A vitában Török Imre, Harsányi Pál — aki ellenjavaslatot tett — Görömbey Péter, Nagy Miklós, Gönczy Béla és Dr. Ferenczy Károly kálvineumi igazgató vett részt, javasolta, hogy ötévi próbaidőre állítsák fel a párhuzamos osztályokat és az öt esztendő elteltével az egyházkerület döntson, hogy kívánja-e a gimnáziumi osztályok helyett a gazdasági középiskolává átszervezést.

A közgyűlés 37 szavazattal 31 ellenében Török Imre esperes kisebbségi ellenjavaslatát fogadta el Ferenczy kiegészítő indítványával együtt.

Sajnálattal vette tudomásul a közgyűlés, hogy vitéz Dr. Bessenyei Lajos főigazgatóvá történt kinevezése folytán lemondott a református középiskolai felügyelő tisztről.

A közgyűlés a legnagyobb elismerés és hála hangján emlékezett meg Bessenyei Lajos érdemeiről és kiválóan értékes működéséről, amelyeket mint a tanítói és nevelői munka irányítója szerzett. Odaadó buzgóságáért, hűségéért az egyházkerület köszönetét és háliját nyilvánította Bessenyei iránt. Együttal a közgyűlés annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy Bessenyei híj marad azokhoz az elvekhez, amelyeket mint középiskolai felügyelő követett.

Bessenyei Lajos helyére a közgyűlés egyhangúlag Dr. Papp Ferenc tanügyi főtanácsost, a Dóczy tanítónőképző intézet igazgatóját választotta meg középiskolai felügyelővé.

Papp Ferenc személyében méltó férfiú került ebbe a pozícióba. 1912 óta tanára a Dóczy-intézetnek, 1933 óta pedig igazgatója a tanítónőképzőnek, az évek hosszú során át kitűnő pedagógiai képességeiről tett tanubizonyoságot.

A választás után Papp Ferenc meleg szavakkal mondott köszönetet megválasztásáért és kijelentette, hogy új őrhelyén is a kiváló elődök példáját követve igyekszik szolgálatot teljesíteni.

Az iskolai és a kollégiumi igazgatótanács ügyeit Dr. Hoffer András egyetemi m. tanár, egyházkerületi előadó ismertette.

Dr. Hoffer András betérjlesztette a református gimnázium tanári karának ajánlását a Bessenyei Lajos igazgató távozásával megüresedett igazgatói tisztségre. Dr. Kun Sándor h. igazgatót ajánlják az egyházkerületi közgyűlésnek.

A gimnáziumi tanári kar ajánlását az egyházkerületi közgyűlés tagjai nagy lelkesedéssel fogadták és egyhangúlag, közfelkiáltással Dr. Kun Sándort választották meg főgimnáziumi igazgatóvá.

A közgyűlés a református gimnáziumba görög-latin szakos rendes tanárrá a kiváló képzettségű Dr. Salánky József tanárt választotta meg egyhangúlag.

A magyar-latin szakra ugyancsak a gimnáziumba egyhangúlag a szintén kitűnő képzettségű Kónya József tanárt választotta meg az egyházkerületi közgyűlés rendes tanárrá.

A református tanítóképzőintézet pedagógiai tanszékére Zombor Zoltánt választották meg.

Török Imre esperes javaslatára kimondta a közgyűlés, hogy a kollégiumi könyvtári kiállítás megnyitásakor elhangzott beszédet, melyet a püspök elmondott, jegyzőkönyvben megörökítik. Együttal elfogadták azt a javaslatot is, hogy Dr. Varga Zsigmond könyvtárigazgató megbecsülhetetlen nagy szolgálatát, melyet a könyvtár körüli munkájában kifejtett, azzal honorálja, hogy úgy itt a közgyűlés színe előtt, mint a mai ülés jegyzőkönyvében az egyházkerület köszönetét fejezi ki Varga Zsigmond iránt, működéséért teljes elismerését nyilvánítja.

Az egyházkerületi közgyűlés tanácskozása a tárgysorozat gazdagsága miatt a késő délutáni órákban ért véget.

A dunamelléki egyházkerület gyűlése. A dunamelléki egyházkerület november 16-án tartotta ezévi közgyűlését Dr. Ravasz László püspök és gróf Telegdi József főgondnok elnöklésével. Főgondnok megnyitó beszédében a közállapotok erkölcsi süllyedését vázolta. „A társadalmi züllésnek számos szomorú jelenségét látjuk. Az önzés mind több embert kerít hálójába akkor, amikor nagyszámúban vannak olyanok, akik kenyér után kiáltoznak és éheznek. A házassági jog rendezésének ügyében az álláspontom az, hogy az állami törvényekbe lefektetett házassági kódex rendben tartását az állam nem adhatja ki kezéből.”

A kerületi közgyűlés általános tisztújítást rendelt el. Foglalkozott a közgyűlés a vértessaljai egyházmegye felterjesztésével s ennek alapján kimondta, hogy korecsma és italmérés egyházi egyesületekben nem engedélyezhető. Szóba került a püspöki jelentésben és a közgyűlés során is a szekták ügye. A missziói bizottság tárgyalta a vallásitanítás ügyét. A házasságvédelem és családvédelem ügyében hódolattal és mélyszégyen tisztelettel emlékezett meg a közgyűlés arról, hogy Magyarország kormányzója Harkányban tartott beszédében az egész magyarság figyelmét az egykezdésre felhívta. A kerületi közgyűlés felhívta a kormány figyelmét a házasság és családvédelem kérdésében azokra a lelki gátlásokra, amelyek a házasságkötést, a gyermekáldás bőségét vagy érkezését vallási motívumokból akadályozzák. Az új római kódex sok helyen a vegyesvallású házasságokban nyugtalanságot és közönyt teremtett. Az egyházkerületi közgyűlés kívánja az 1894. évi XXXII. tc. eltörlését, a reverzálás törvényes megakadályozását és az 1868. évi LIII. tc. visszaállítását, hogy a gyermekek nemük szerint kövessék szüleik vallását. A reverzálás körül folyó harc már a házasságkötés előtt sok esetben megmérgezi a házasságot. A család békességét veszélyezteti, a gyermekáldást kisebbíti.

A tiszáninneni egyházkerület közgyűlése. A tiszáninneni egyházkerület november 14-én tartotta közgyűlését Farkas István püspök és Farkas Géza főgondnok elnöklésével.

Farkas István püspök jelentésében kitért a kettős elnökség kérdésére, a családvédelem és házasság jogkérdésére. „Püspöki körutamon szívetfájdító szomorúság látni sok helyen a békeidők kalácsán élt magyar népének elképzelhetetlen szegénységét, ruhátlanúságát, kenyerélnküliségét, beteges véznaságát és elmaradottságát. A magát kereszténynek valló államkormányzás induljon el már egyszer bátran krisztusi eszekegedetekre, mert nem szép szavak, hanem tettek kellene, hogy ne köszöntse szomorú anyacarc az újszülött gyermeket már világrajövetelének első percében. Az ORLE gyűlésén is felsírt az alföldi kubikusok szomorú sorsa.”

A reverzálás-kérés és adás jogát meg kell szüntetni. Nem szabad megengedni, hogy egy meg sem született élet vallása alku tárgyát képezhesse: hogy magyar és magyar közé bűntetlenül éket verhessenek annak hirdetésével, hogy a protestáns lelkészek előtt kötött vegyes házasság érvénytelen.

Farkas Géza főgondnok az ifjúságról beszélt. „Ifjúságunk sincsen megkímélve azon tendenciáktól, hogy lelkében idegen, a magyar szellemmel, a magyar karakterrel, a protestantizmus egész lényegével szöges ellentétben álló új divatos eszméket tetszetős jelszavakkal dugaradjont lelkébe csempészenek be. A magyar ifjúság ne szaladjon idegen ideálok után és ha eszményképre van szüksége, forduljon a magyar történelemhez.”

A kerületi közgyűlés ünnepelte Farkas István püspököt 30 éves lelkési jubileuma alkalmából.

A 117 közgyűlési tárgy elintézése után a miskolci templomban 28 új lelkészt szenteltek fel.

A királyhágómelléki egyházkerület közgyűlése. A Királyhágómelléki református egyházkerület őszi közgyűlését nov. hó 19-én tartotta Nagyváradon Sulyok István püspök és

Dr. Thury Kálmán főgondnok elnöklése mellett. A közgyűlés az alkotótagok közös éneklésével és Sulyok István püspök imájával kezdődött, melyek után Dr. Thury Kálmán főgondnok tartott rövid megnyitó beszédet, rámutatván arra, hogy a még mindig tartó gazdasági válság sok tekintetben gátolja az egyházi élet rendes menetét, mert az emberek minden figyelmét és erejét a kenyérszerzés foglalja le. Az élet harcában megkeményedett szívek nehézzé teszik azok munkáját, akik a lélek javáért fáradoznak és akik a lelket többre becsülik a testnél. Külső vonatkozásban nem történt semmi örvendetes esemény a kerület életében, ezért továbbra is a várakozás álláspontjára kell helyezkednünk.

Az 1934. évről szóló püspöki jelentéssel kapcsolatban elrendelte a közgyűlés, hogy a Kálvin Intitutióját megjelenésének 400. évfordulója alkalmából, a tél folyamán ismeretessék a lelkészek a gyülekezetben, s ahol a Kátémagyarázat még eddig nem volt bevezetve, azt okvetlen vezessék be. Ugyancsak elrendelte a közgyűlés, hogy az egyházunkból kitérőkről részletes jelentést készítsenek a lelkészek, megállapítván minden egyes esetben, hogy mi volt a kitérés oka s utasította a lelkészeket, hogy a nevek elromanzálásának megakadályozásában legyenek segítségére a híveknek. Miután az agrárreform útján kapott földeket több helyen visszavették az egyházaktól, megkereste közgyűlés a minisztert, hogy ne engedje ezeknek a földeknek a visszavételét. Az új egyházi törvény megállapítása céljából pedig megsürgette a zsinat összehívását s addig is, míg ez megtörténne, intézkedett az egyházmegyei tanácsok és a kerületi igazgatótanács megalakításáról.

Az elemi és középiskolák állapotáról szóló püspöki jelentésből fájdalommal értesült a közgyűlés azokról az intézkedésekről, melyekkel az állami hatóságok az iskolák működését gátolják és sérelmezték azokat a megterheléseket, melyek a nyilvánossági jogok megvonása folytán a református iskolákra nehezdednek.

Az egyházkerület 1936. évi költségvetését megállapította és elfogadta az új pénztárkezelési szabályzatot.

Közgyűlés az egyházmegyékből fölterjesztett ügyek tárgya után ért véget.

Az erdélyi református egyházkerület november 23-án tartotta ünnepélyes keretek között nagygyűlését. Az utolsó gyűlést 1933 őszén tartották. Az elnök Makkai Sándor püspök részletesen beszámolt az egyházkerület életéről. Mély sajnálattal jelentette be Ugron István rendkívüli követ lemondását a főgondnoki tisztségről. Azután beszámolt arról, hogy jelenleg Erdélyben 525.000 református ember él. Két év alatti szaporulat 6112, míg ugyanez idő alatt 1123 ember tért át más vallásra. Az egyházkerületnek jelenleg 13 középiskolája van, 192 tanárral és 2516 tanulóval. Az egyházkerület 358 elemi iskolát tart fenn, 538 tantervvel és 24.654 tanulóval. 1918-ban az egyházkerületnek kerekén 61.000 hold birtoka volt, ebből, parókiákat is beleszámítva, 37.000 hold maradt. Az egyházkerület évi 22 millió leit fordít egyházi célokra. Két év alatt 46 templomot, 74 iskolát, 12 lelkészlakot, 7 kultúrházat és 10 egyéb egyházi célokot szolgáló épületet építettek. Makkai püspök meglepetéssel emlékezett meg Mary angol királynő kétszázfontos adományáról, amelyet az erdőszentgyörgyi református templom renoválásának céljaira adományozott az erdélyi református egyháznak. Mint ismeretes, Erdőszentgyörgy a Rhédey grófok ősi fészke, akik rokonságban állanak az angol királyi családdal. A nemeslelkű királyné adományát a közgyűlés mély hálával köszönte meg. A püspöki jelentést egyhangúlag elfogadták.

Ezután gróf Bánffy Miklós mutatott rá arra, hogy a püspök új módszerekkel vezeti egyházát, amelyek az életben kitűnően beváltak. Eppen ezért az egyház és az erdélyi reformátusság nevében mély háláját fejezi ki Makkai Sándor előtt.

Bánffy beszéde után a tisztújítást tartották meg, majd 24-én, vasárnap 79 új református lelkész felszentelését fogantatosították ünnepélyes keretek között.

A szlovenszói tiszánmenni református egyházkerület október 25-én tartotta ez évi rendes közgyűlését Kassán. Dr. Magda Sándor püspöki jelentéséből kiténik, hogy az egyházi alkotmányt az államhatalom tizenhét esztendő óta még mindig nem hagyta jóvá. A tíz éve működő losonci teológiai szemináriumot sem ismerte el még az állam s így természetesen attól semmiféle támogatásban nem részesül. A református felekezeti iskolák az egyházkerület területén egyre fogynak. Az egyházkerület nagy gondot fordít a református hívek lelkipozására.

A debreceni templomok fényképfelvételeit, amelyek lapunkban megjelentek, a „Debrecen” napilap volt szíves közlésre átengedni. A felvételeket Horváth István kiváló fotóriporter készítette.

A Kollégium négyszázéves fennállásának a megünneplésére Dr. Baltazár Dezső püspök és báró Vay László főgondnok elnöklésével nagy bizottság alakult a tiszántúli egyházkerület közgyűlésén. A bizottságban résztvesznek a debreceni egyház, a Kollégium, az egyetem, a város, az egyházmegye kiküldöttei. Megünnepli a közgyűlés a református egyház nagy szervezőjének, Méliusz Juhász Péternek születése négyszázéves évfordulóját is.

A kollégiumi nagykönyvtárban rendezett kiállítás a nagyközönség részére 20 fillér beléptidő ellenében nyitva áll kedden, csütörtökön, szombaton és további intézkedésig vasárnap is délelőtt 11—1 óráig. A megtekintéshez jelentkezni kell a jelzett napokon és időpontban az olvasóteremben szolgálatot teljesítő tisztviselőnél. A kiállításról nyomtatott katalógus is megjelent, kapható önköltségi árbau 30 fillérért ugyanott. Könyvtárigazgatóság.

A debreceni ispotályi templom megnyitása. A kívül-belül teljesen megújított, ősi ispotályi templomot úrvacsoraszertással kapcsolatos, ünnepélyes keretek közt december 1-én adták át további szent rendeztetésének. Prédikált és áldást mondott Dr. Baltazár Dezső püspök. Agendázott Molnár Ferenc lelképásztor. Délután volt az első vallásos-estély, melyen bibliát olvasott és imádkozott Felker János lelkész, egyet. quaeatori ellenőr, prédikált Kolozsváry Kiss László lelképásztor. A szeretethétről előadást tartott Molnár Ferenc lelképásztor.

Dr. Ravasz László Svájcban, Ravasz László dunamelléki püspök ifj. Biberauer Richárd lelkész társaságában nov. hó 22-én előadókörútra Svájcba utazott. Első előadását 24-én tartotta Zürichben a kanton zsinatján. Ezenkívül még Bernben és Bazelben tart előadásokat. Előadásainak címe: „A református gondolat és az ökumenizmus”; „A magyar protestantizmus múltja és kilátásai”. Dr. Ravasz László előreláthatólag december hó közepére érkezik haza.

Kitüntetett tanítók. Az egyházi, társadalmi és közélet terén tanúsított munkálkodásuk, kiváltképpen pedig a tanítói feladatok kiváló eredményű és hűségű végzésének elismeréseként Püspök urunk az „igazgatótanító” címet engedélyezte az itt felsorolt tanítóknak:

Böszörményi Ferenc, Cseke Gábor Hajdúszoboszló; Mikó József, Magi Lajos Hajdúnánás; János Antal Püspök-ladány; Szakács Boldizsár Magyarombegyháza, Böszörményi László Tiszakeresztény, Szabó Ferenc Vámosatya, Futó Zoltán Csökmő, Katona Mária Álmosd, Kocóh Sándor Nagyrábé, Lénárd István Derecske, Boga József Gyüre, Pataky Lajos Dombrád, Kollonay László Nyírtass, Balázs János, Fülöp Gizella Kisújszállás; Domján József Tiszaug, Nóbik Lajos, Csatári Imre Mezőtúr; özv. Nagy Dénesné Tiszafüred, Jatkovszky József Karcag, Toka Károly Szabolcs, Nagy Mihály Ramocsaháza, Eperjessy Barna Nyíribrony, Kopácsy Béla Ófehértó, Sárközy Lajos Komoró. Isten áldása legyen a kitüntetettek további munkáján.

Nyugdíjazás. Az országos református lelkészi nyugdíjintézet végrehajtóbizottsága folyó hó 10-én tartott ülésében Berey József nagyecsedli lelképásztort 52 évi buzgó szolgálata után 1936 január 1-től saját kérelmére nyugdíjazta.

Új tanárok. A debreceni presbitérium a Dóczi-intézethez új tanárokat megválasztotta: Szathmáry Ákos, Mikes Margit, dr. Koppányi Mária, Dr. Kun Ágota, Fazekas Katalint; helyettes tanárokat: Harsányi Margit és Mátyás Magdát.

A Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás új árai. Szimbolikus könyveink a Heidelbergi Káté árát 1— P-ben, a II. Helvét Hitvallás árát 25 fillérben állapította meg az egyházkerületi közgyűlés.

Az evangélium zeneköltői Schütz, Bach és Händel emlékének áldozott a budapesti református egyházmegye, amikor jubileumi évfordulójuk alkalmából műveiket zenében és énekben megszólaltatta. Az első ünnepséget december 1-én a Kálvin-téri templomban Tasnády Nagy András-államtitkár nyitotta meg; a további két hangverseny színhelye a fásori és a józsefvárosi templom.

Árokháty Béla budapesti lelkész, zenetanár, magyar, holland, német és francia nyelven kiadta a genfi zoltárokról szóló zenetörténet-kritikai művét.

Kozma Miklós belügyminiszter a Szeretetszövetség be-
rettyűújítási árvaházában. Kozma Miklós belügyminiszter

berettyóújfalui látogatása során megtekintette a város közjóléti intézményeit s ennek során kíséretével együtt bekopogtatott az Országos Református Szeretetszövetség berettyóújfalui árvaházába is, amely Bihar vármegye egyetlen ilyen-nemű intézménye. A belügyminiszter kíséretében megjelent Dr. Johan Béla államtitkár, Dr. Vajay Károly miniszteri tanácsos, Dr. Szilágyi Lajos főispán és vitéz Nadányi János alispán.

Az árvaházban Hajdú Gyula lelképásztor és Rác Krisztina diakonissza-testvér fogadta a magas vendégeket, egy kisleány pedig csokorral kedveskedett nekik. A Belügyminiszter úr és kísérete a legnagyobb meglepéssel szemlélte a mintaszertű rendet és tisztaságot, amely az árvaházban uralkodott és sokáig elbeszélgetett a kis árvákkal. Búcsúzásul 100 P-t adott az árvaházat vezető testvérnek, hogy a gyermekeknek ebből karácsonyi ajándékot szerezzenek.

Lelkészi üdülő. A református lelkészek is üdülőházat akartak nyitni Hajdúszoboszlón, a gyógyfürdővel kapcsolatban. A kecskeméti református egyházmegyei lelkészegyesület vezető megegyeztek a múlt évben megvált Margit-penzió tulajdonosával s azt teljes berendezésével együtt rövidesen átveszik és a tavaszon megnyitják. A modernül berendezett 12 szobás üdülőházban nemcsak a kecskeméti egyházmegyéhez tartozó, hanem az ország bármely részéről Szoboszlón gyógyulást kereső református lelkészcsaládok tagjai jutányos árban kaphatnak szállást és ellátást. Már most tervezik a vásárlók, hogy a telek bővítésével tovább építik a szükséghez képest a lelkészi üdülőházat.

A világ öt legnagyobb betegsége. Angol orvosok megállapítása szerint az emberiség legpusztítóbb betegsége sorrendben a következők: szívbaj, rák, influenza, idegbaj és tüdővész.

A budapesti Bethlen Gábor Kör díszhangversenye a Zeneakadémián. A Bethlen Gábor Kör elnöksége hosszú hónapok óta tartó fáradhatatlan munkásságának következményeként, minden szempontból a legteljesebb siker jegyében zajlott le szombaton este, a Zeneművészeti Főiskola nagytermében, az Egyesület diákjóléti célokra rendezett díszhangversenye. A túlterhelt szőnyeg, a kedvezőtlen időjárás ellenére is, zsúfolt nézőtér előtt folyt le a hangverseny, amelynek minden egyes száma a legnemesebb értelemben vett művészi élvezetet jelentett az előkelő közönségnek. Nagy Endre szellemes, mélyértelmű prólogja után az Egyetemi Énekkarok magyar dalai arattak nagy sikert, majd Ákom Lajos nagyhatású orgonaszáma után Gárdos Kornélia szavallatára követelt ismételt ráadást a felkészült publikum, hogy végül — szünetelőtti utolsó számként — Koréh Endre tökéletes interpretációjában élvezzen néhány gyönyörű dalt. A szünet után Brahms: „G-moll rapszódiaját” hallottuk örömmel ditrói Csibý Józseftől, a fiatal zeneakadémiai tanártól. Utána Medek Anna régen hallott tiszta művészete ragadta magával a publikumot, amely szinte alig akarta leengedni a pódiumról a nagy művésznőt. Külön élmény volt Végh Sándor szereplése, aki Paganini: „Mózes-fantázia a G-húron” számával meggyőzte hallgatóságát arról, hogy a magyar zeneművészet egyik legszebb ígérete. Kiss Ferenc viharos sikerű szereplésével zárult az élményt jelentő hangverseny. A zongorakíséretet Laurisín Miklós látta el tökéletesen. Végző következtetés: ha a Bethlen Gábor kör rendezésében és összeállításában továbbra is ilyen produkciót nyújt, hangversenyei nivót és értéket jelentenek a köztudatban.

Isten lelki és testi áldásával bővülködő boldog karácsony ünnepeket kívánunk olvasóinknak.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

KIVONAT

a tiszántúli református egyházkerület Debrecenben, 1935 november hó 20. és következő napjain tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

225. sz. Olvassatik az Egyetemes Konventnek a segédlelkészi probléma rendezése tárgyában kelt 110—1935. jkvi számú határozata.

A határozat 1., 2., 3a) és 4. pontját egyházkerületi közgyűlésünk tudomásul veszi. A határozat többi részének

végrehajtása tárgyában pedig az alább következő intézkedéseket teszi.

A 3b) pont végrehajtása már folyó évi október 1-ről lekészt ugyan, mindazonáltal még az egyházközségek jövő évi költségvetéseinek elkészítése előtt jelen határozatának a Debreceni Protestáns Lapban való kinyomatása útján közvetlenül hívja fel az alább megnevezett 3000 lélekszámú népeesebb és segédlelkészt nem tartó egyházközségeket, hogy a szóbanforgó konventi határozat értelmében egyházközségükben munkába állítandó segédlelkész ellátása és fizetésének fedezésére a szükséges összeget jövő évi költségvetésükbe állítsák be. Ez az összeg a természetben adott lakáson és ellátáson kívül lehetőleg évi 600 P legyen, de az évi 300 P-t legalább érje el. Amennyiben az egyházközségek presbitériuma arra az álláspontra helyezkednek, hogy szegénysége következtében erre képtelen: folyamodik az egyházkerületi közgyűléshez missziói segélyért vagy pedig a segédlelkészi állás betöltésének elhalasztását kérheti. Mindkét kérvényhez az alább felsorolt bizonyítványok mellékelendők:

1. Az egyházmegyei számvevőség hivatalos bizonyítványa az egyház vagyoni állapotáról. Ebben a kimutatásban foglaltassék benne a református hívekre kivetett egyházi adó végösszege és a református hívek állami adóalapja. A legutolsó számadásév adófékönyvének hitelesített évvégi zárata és a legutolsó évről szóló vagyonleltárkivonat.

2. Az egyházközségeknek az 1936. évre elfogadott és esperes által jóváhagyott költségvetése, amelyben vagy annak függelékében az összes tisztviselői fizetések, vallás-tanítási óradíjak, az egyházi jegyzői fizetés és egyéb tiszteltdíjak állásonként és személyenként külön-külön fel legyenek tüntetve.

3. Ezenkívül külön kimutatásban tételenként felsorolandó azoknak az óradíjaknak az összege, amelyeket akár az állam, akár a politikai község, akár másjellegű iskola vagy esetleg felettes egyházi hatóság vallás-tanításért fizet, minden egyes esetben névszerint megjelölve azt az egyházi tisztviselőt, vagy esetleg más valakit, aki ezeknek az óradíjaknak ellenében a vallás-tanítást végzi.

Ez utóbbi kimutatás helyességét a legutóbbi népiskolai gyűjtő statisztika, valamint a másjellegű iskolák vallás-tanításáról évenként beadott kimutatás egyházmegyei irattári példánya alapján az egyházmegye esperese ellenőrzi és helyességét igazolja. Csak az így felszerelt kérelmeket benyújtó egyházközségek mentetnek fel attól a kötelezettségtől, hogy a segédlelkészt 1936 február havában már munkába állítsák. Amelyik egyházközség felmentését ilyen kellően felszerelt folyamodványban nem kéri — amennyiben a lelkész 1936. évi január hó folyamán a segédlelkész kirendelését nem kérte — 1936 febr. 15-től kezdődőleg a főtisztelétű püspöki hivatal fog kiküldeni segédlelkészt, akiről az illető egyházközség presbitériuma és a lelkész köteles gondoskodni.

A segédlelkészek beállításának elhalasztását, vagy e célra missziói segélyt kérő egyházközségeknek, a fentebb közölt okmányokkal ellátott, kérése 1936 január hó 15-ig adandó be az illetékes esperesi hivatalokhoz, akik azt a kérvényt saját véleményes jelentésükkel felszerelten 1936 február 1-ig felterjesztik a Főtisztelétű püspöki hivatalhoz. A Főtisztelétű püspöki hivatal, amennyiben a kérést igazoltnak nem látja, elutasítja és ebben az esetben a segédlelkészt az egyházközségbe azonnal kihelyezi, vagy pedig a kérést döntés végett az egyházkerületi közgyűlés elé terjeszti.

A 3. c) pontra vonatkozólag felhívja egyházkerületi közgyűlésünk Dr. Ferenczy Károly belmissziói előadót, hogy Dr. Csikesz Sándor, Nagy Istvánnal együttesen a külterületi belmissziói jelentések adatai alapján állapítsák meg, hogy az egyházkerület területén melyik egyházközségek azok, ahol a szörványok gondozása érdekében feltétlenül szükséges volna missziói segédlelkészi állások szervezése s ezeknek a szervezéséhez egyenként mennyi missziói segélyt javasol.

A 3. d) pontra vonatkozólag közgyűlés felhívja az alsó-szabolcs-hajdúvidéki egyházmegyéből Hajdúböszörmény, Hajdúhadház, Hajdúnánás és Hajdúszoboszló; a békésháti egyházmegyéből Békés, Gyoma, Gyula, Makó, Öcsöd és Szentegyházközségeket; a hevesnagyunsági egyházmegyéből Dévaványa, Kisújszállás, Mezőtúr, Tiszaföldvár, Törökszentmiklós és Túrkeve egyházközségeket a kívánt missziói segédlelkészi állások szervezésének és betöltésének megtörténtéről szóló jelentésüknek 1936 február 1-ig a Főtisztelétű püspöki hivatalhoz való beküldésére. Debrecen

és Hódmezővásárhelyt pedig arra, hogy, mivel a külterületi gondozás megszervezésének munkája mindkét helyen most van folyamatban, a megszervezés tervéről, menetéről s annak egyes, már megvalósított, részletéről szóló jelentését a város határa és abban a tanyacsoportokat feltüntető vázrajzának mellékelésével terjesszék be, a vázrajzon a szükséges gondozási központokat jelöljék meg, hogy részletes jelentésük alapján közgyűlésünk a munka miként történő előhaladásáról, már csak a végrehajtás szükséges ellenőrzése céljából is, alapos tájékoztatást nyerhessen.

A határozatnak a 3. e) pontjában foglalt rendelkezését is tisztelettel tudomásul veszi közgyűlésünk, azonban teljes tisztelettel tiltakozik azellen, hogy a szóbanforgó határozatban nyugdíjazásnak nevezett eljárás során a nyugdíjvégrehajtó bizottság a kiérdemelt és törvényben biztosított nyugdíj helyett „rendkívüli segélyt” utalványozzon.

A 3000 lélekszámnál népesebb és jelenleg segédlelkész nem tartó egyházak a következők: Balmazújváros (magyar), Hajdúnánás, Püspökladány, Vámospércs, Doboz, Gyulavári, Mezőberény, Szeghalom, Szentés, Tarpa, Biharkeresztes, Csökmő, Hajdúszámonson, Hosszúpályi, Kaba, Kunmadaras, Túrkeve, Okány.

Kiadta:

(P. H.) **Maklár Károly,**
egyházkerületi főjegyző.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4200—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű Esperes urakhoz.

Az érdekeltekkel leendő közlés kérésével tudatom az 1936. év őszén és az 1937. év február havában tartandó lelkész-képesítő vizsgálatok házi dolgozatainak tételeit a következőkben:

I. lelkész-képesítő vizsgálatra:

- Ószövetségi írásmagyarázatról: „Vallásos költemények az Ó-Testamentum történeti és prófétai könyveiben.”
- Bibliai vallástörténelemből: „Az Újszövetség imaelmélete (jellemzés és illusztrálás).”
- Keresztény hittanból: „Kálvin mint a Szentlélek theologusa.”

E tételek közül egyet a jelölt kidolgozván, dolgozatát legkésőbb 1936 június 1-re, illetőleg az 1937 februárjában vizsgálatot tenni szándékozók 1936 november 1-re a lelkész-képzőintézeti igazgatóhoz beküldeni tartoznak. A dolgozat tisztán és olvashatóan írva, bekötve, a források megnevezésével nyújtandó be.

II. lelkész-képesítő vizsgálatra:

1. Értekezés a következő három tétel valamelyikéről:

- Gyakorlati teológiából: „A temetés szertartásának kialakulása és mai rendje az európai anglikán, evangélikus és református egyházak körében.”
- Magyar protestáns egyháztörténelemből: „Az 1864-i és 1909-i Kálvin-jubileumok Magyarországon (nevezetesebb ünnepi mozzanataik; jelentősebb irodalmi termékeik; az ezekben kifejezésre jutó értékelése Kálvinnak és a kálvinizmusnak).”
- Egyházigazgatásból: „A presbiteri egyházkormányzat alapelvei Kálvin Instrukciójában.”
- Egyházi beszédek textusáról: „János evangéliuma VIII. rész 49—51. vers.”
- Gyakorlati bibliamagyarázat textusáról: „János evangéliuma VI. rész 35—40. verseinek magyarázata.”
- Kátémagyarázat: „XX. Úrnapja, 53. kérdés.”

Az egy (1.) pont alatti értekezés külön s a 2., 3., 4. pont alattiak ismét külön, tehát a négy dolgozat két kötetbe kötve, a fentebb I. alatt írt módokon és határidőig nyújtandó be az egyházkerületi lelkész főjegyzőhöz (Maklár Károly Debrecen, Kassai-út 12. sz.).

A dolgozatokkal egyidejűleg küldendő be a lelkész-képzőintézeti igazgatóhoz, illetőleg az egyházkerületi főjegyzőhöz 60 (Hatvan) pengő vizsgálati és pecsétdíj és 20 fillér kézbesítési díj is. Tudatom az érdekeltekkel, hogy az illetéki díj-szabás alapján az I. lelkész-képesítő oklevélre 2 P-s, a II. lelkész-képesítő oklevélre pedig 10 P-s okmánybélyeget kell felragasztani.

A dolgozatok beadásának határidejéhez szigorúan ragaszkodom s meghosszabbításának csakis egyénekenkénti kérelemre és kizárólag abban az esetben adok helyet, ha a jelölt orvosi bizonyítvánnyal, vagy egyéb hitelt érdemlő módon igazolja, hogy súlyos betegség vagy ezzel egyenértékű „vis major” miatt volt képtelen dolgozatait a kellő időben benyújtani.

Debrecen, 1935 november 30.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4245—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli nagytiszteletű iskolaszéki Elnök urakhoz.

Felhívom figyelmüket a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 15-én megjelent 22. számában 68,002—1935. VI. szám alatt Liszt Ferencnek a népiskolákban való méltatása tárgyában kiadott miniszteri rendeletre és utasítom az iskolaszéki elnökök urakat, hogy a tanítókat, illetve tanítónőket megfelelő eljárásra utasítani szíveskedjenek.

Debrecen, 1935 november 19.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4482/4486—1935. szám.

KÖRLEVÉL

Felhívom a nagytiszteletű esperes és iskolaszéki elnök urak, tanító- és tanítónőképző-intézet, valamennyi tanintézet tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 1-én megjelent 23. számában 7000—1935. eln. szám alatt a népoktatási, körzeti iskolafelügyelők számára kiadott részletes Utasítás életbeléptetése,

7001—1935. eln. sz. a. a körzeti iskolafelügyelők Utasításnak minden tanító(nő) és óvónő részére való kötelező beszerzése,

6345—1935. eln. sz. a. az általános továbbképző népiskola Tantervének és Tantervi Utasításának életbeléptetése, 54,700—1935. V. 2. sz. a. a tanító- és tanítónőképzőintézeti osztálybizonyítványok illetékmentessége,

6771—1935. eln. sz. alatt az üzleti propagandának az iskoláktól távoltartása tárgyában kiadott rendeleteire és utasítom, hogy az ebben foglalt rendelkezésekhez alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1935 december 5.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4500—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű Esperes urakhoz.

Az egyházmegyei nyomtatásban megjelenő jegyzőkönyveknek nagy része nem érkezvén be, felkérem a nagytiszteletű Esperes urakat, hogy az 1935. évi nyomtatásban megjelent jegyzőkönyveket — ha még eddig be nem küldettek volna — a püspöki hivatal címére megküldeni a jövőben is esetenként betérjeszteni méltóztassanak.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1935 december 5.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem Rectora.

1029—1935/36. etsz.

Beiratkozási hirdetés.

A debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem mind a négy (református hittudományi, jog- és államtudományi, orvostudományi és bölcsészettudományi) karán utóbb említett karnak: bölcsészeti-, nyelv-, történettudományi, valamint matematikai és természettudományi csoportjára a rendes beiratkozás az 1935—36. tanév II. félévére 1936 január hó 7-én kezdődik és bezárólag 22-ig tart.

Aki az egyetemre első ízben iratkozik be, valamint, aki — katonai szolgálat kivételével — bármely más okból egyetemünkön tanulmányait megszakította, a felvételért 50 fillérrel kell jelentkezni.

éres okmánybéllyel ellátott folyamodványt 1935 dec. hó 15. és 31-ike közt annak a karnak a dékánjához nyujtsa be, amely karra beiratkozni kíván.

A felvételi engedély az egész tanulmányi időre érvényes, azonban csak arra a tudománykarra szól, melyre folyamodó felvételét kérte.

A felvétel iránti folyamodványt a következő eredeti okiratokkal kell felszerelni:

- a) születési bizonyítvány;
- b) középiskolai érettségi bizonyítvány; más hazai főiskoláról beiratkozó részéről távozási bizonyítvány;
- c) egy évnél nem régibb keletű erkölcsi bizonyítvány folyamodó nemzethűségéről és erkölcsi megbízhatóságáról;
- d) ha folyamodó hadjárva, ennek közhatósági igazolása;
- e) ha folyamodó atyja harctéri szolgálatot teljesített, a Károly-csapatkereszt elnyerésének igazolása;
- f) egy évnél nem rövidebb keletű közhatósági bizonyítvány folyamodó szüleinek foglalkozásáról, vagyon helyzetéről és arról, hogy szülei mióta laknak jelenlegi lakóhelyükön, hol laktak azelőtt; amennyiben több helyen laktak, régebbi lakóhelyükön mi volt a foglalkozásuk?

Eredeti okiratok nélkül beadott kérvényt nem vesszük figyelembe.

Postacím: Debrecen. 10. Egyetemi Központi Épület.

Aki hazai középiskolából közvetlenül óhajtt beiratkozni, az erkölcsi bizonyítványt annak a középiskolának igazgatója állítja ki, amelynek kötelekébe folyamodó tartozott. Aki azonban nem közvetlenül az érettségi vizsga letétele után iratkozik be, folyamodványához állandó lakóhelye közigazgatási hatóságától (községi elöljáróság, városokban rendőrkapitányság) kiállított legújabb keletű erkölcsi bizonyítványt csatol. Egyik hazai főiskoláról a másikra átlépő erkölcsi bizonyítvány helyett a főiskolától kiadott távozási bizonyítványt köteles bemutatni.

Annak, aki egyetemi tanulmányait csupán egy félévre szakította meg, vagy egy félévig más hazai egyetemen tanult, felvételért újból folyamodni nem szükséges, csupán első esetben a közigazgatási hatóságtól kiállított erkölcsi bizonyítványt, utóbbi esetben távozási bizonyítványt kell bemutatni.

A m. kir. honvédség tényleges állományú tisztjei a m. kir. honvédelmi Miniszter írásbeli engedélyével kérhetnek felvételi engedélyt és csak az a) és b) pontok alatt említett okiratokat tartoznak bemutatni.

A jog- és államtudományi karon előadott államszámviteltanra rendkívüli hallgatóként felvétel tekintetében létszámkorlátozás nincs.

Utólagos beiratkozásra engedélyt 1935 január hó 23-tól 27-ig az illetékes kari dékán, január hó 28-tól február 6-ig bezárólag az egyetem Rectora adhat. Hyen engedélyt azonban csak az nyerhet, aki igazolt betegség miatt a rendes beiratkozási idő alatt beiratkozni nem tud, vagy valamely más főiskolán azért nem volt felvehető, mert ott a létszám betelt. Utóbbi körülményt a dékáni záradékkal ellátott eredeti kérvény, vagy a dékán bizonyítványának csatolásával kell igazolni s a kérvényt a felvétel megtagadását kimondó határozat keltétől számított 3 nap alatt kell beadni.

Utólagos beiratkozás engedélyezése iránti kérvényt az engedélyadásra jogosult dékánhoz, illetőleg a Rectorhoz kell benyújtani.

Utólagos beiratkozásnak február hó 6-án túl rectori engedéllyel sines helye.

A tanári aláírásért félév elején mind a négy tudománykaron jelentkezni kell.

Az előadások a II. félévben 1936 január hó 23-án, csütörtökön kezdődnek.

Egyetemi hallgatóink támogatására Debrecenben következő diákjóléti intézmények működnek:

- a) Tisza István-internátus (Egyetemi körút);
- b) egyetemi Horthy Miklósné leánykollégium (Magoss György-tér 18/e);
- c) Mensa Academica (Magoss György-tér 18/e);
- d) református kollégiumi internátus és konviktus (Kálvin-tér 16.);
- e) Szent László-kollégium (Simonvi-út 32.);
- f) Orsz. Birói és Ügyészi Egyesület internátusa (Feren József-út 22-24.).

Az itt nyerhető kedvezményekért az intézmény igazgatóságához kell folyamodni.

Az egyetemi Diákjóléti Iroda szegénysorsú és jóelőmenetelű hallgatóink erkölcsi és anyagi támogatásával intézményesen foglalkozik, őket bármilyen tekintetben tájékoztatja.

A tandíj egy félévre 102 pengő. A beiratkozásnál református hittan, jog- és bölcsészettan hallgatók 41 pengő, orvostan hallgatók pedig 40 pengő 50 fillér mellékdíjat fizetnek. Ezenkívül a VKM 20,590—1934. sz. rendelete alapján az egész tandíjat fizető hallgatók 24 pengő, a féltandíjat fizető hallgatók 12 pengő, a fél tisztviselői tandíjat fizető hallgatók pedig 6 pengő fenntartási pótdíj fizetésére kötelezettek. Egész tandíjmentességet élvező hallgató e díj fizetése alól mentes.

Tandíjmentességért és tandíjkedvezményért folyamodványt az illetékes karhoz címezve a kari dékáni hivatalba 1936. évi január hó 1-ig kell benyújtani. Aki tandíjmentességért folyamodik, magát a dékáni hivatalban kapott igazolvánnyal a rendes beiratkozási időben köteles a quæstori hivatalban előjegyeztetni és a mentesség tárgyában hozott kari határozatnak a hirdetőtáblán közzétételétől számított 8 nap alatt köteles beiratkozni.

Debrecen, 1935 november hó 30.

Dr. Benedek László s. k.,
e. i. Rector.

Pályázati hirdetés.

A türkevei református egyház pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett XI. nőtanítói állásra. Pályázati határidő 1935 december 21. napja. Türkeve 1935 november 26.

Tóth Lajos,
református lelkész, iskolaszéki elnök.

TARTALOM:

Dr. Baltazár Dezző: A bethlehemi csillag.
Advent.
Baráth Imre: Egyházak — egyházi adó nélkül.
Horváth Zoltán: Házi istentisztelet.
Szabó Gyula: Zsolttáros éhítat k.
Szeremley Béla: Újabb vámsorompók.
Templomépítő D. brece.
Tudomány és irodalom.
Hírek az egyházmegyékből.
Gyászrovat.
Különfélek.
Hivatalos értesítés.
Pályázat k.

SZABÓ GYULA

egyházi és iskolai zeneművei:

Magyar díszéreték (40 vallásos ének, vegyes- és férfikarra, valamint magánénekre, orgonakísérettel). Ára: 2—P.

Református temetési énekek (20 halotti férfikar). Ára: 2—P.

Miatyánk (melodráma, orgonakísérettel). — Ára: —50 P.

Dalok az édesanyámról (12 dal kétszólamra, iskoláknak). Ára: 1—P

25 elő- és utójáték orgonára (tizenkét magyar szerző műveiből összeállítva). Ára: 1—P.

Fenti művek az összeg előzetes beküldése ellenében megrendelhetők a szerzőnél: Szabó Gyula református orgonista-kántornál, Tiszaföldváron (Szolnok vm.)

Vasúti menetrend.

Érvényes 1935 október 6-tól 1936 május 14-ig.

M	Gy.	Se.	Sz.	Gy.	Sz.	Sz.	DEBRECEN—BUDAPEST					Sz.	Sz.	Gy.	Sz.	Gy.	Se.	Sz.
5-55	7-01	12-00	13-22	17-04	22-10	1-50	Debrecen Hajdúszoboszló Püspökladány Budapest {Keleti p. u. {Nyugati p. u.	é / } é	7-00 6-30 5-45 3-00 23-55	8-56 8-31 8-00 — —	11-50 11-29 10-55 — —	13-52 13-27 12-40 — —	18-12 17-51 17-17 — —	21-42 21-15 20-41 17-15 —	2-41 2-15 1-35 — 21-00			
6-22	7-21	12-21	13-47	17-24	22-40	2-16												
—	7-46	12-47	14-14	17-51	23-14	2-45												
—	—	—	19-10	—	—	3-02												
—	11-00	16-10	—	21-12	5-00	3-25												
M.	Sz.	Gy.	Sz.	Sz.	Se.	Sz.	Debrecen-Nyíregyháza-Misk.					Sz.	Sz.	Se.	Gy.	M.	Sz.	
6-03	7-58	11-58	14-20	18-30	21-49	3-05	Debrecen Boeska-kert Nyíregyháza Miskolc	é / Y é	6-51 6-31 5-45 —	9-00 8-40 7-53 —	11-26 11-05 10-17 —	16-59 16-44 16-05 —	19-16 18-54 18-00 —	21-43 21-22 20-27 17-34				
6-33	8-23	12-16	14-46	18-53	22-10	3-32												
7-34	9-13	12-52	15-34	19-37	22-50	4-22												
—	11-23	—	—	—	—	—												
M.	M.	M.	M.	Sz.	DEBRECEN—FÜZESABONY					Sz.	M.	M.	M.	M.				
5-42	7-10	12-05	14-19	19-00	Debrecen Debrecen-Vásártér Balmazújváros Füzesabony	é / Y é	6-50 6-42 5-41 —	9-06 9-00 8-05 6-22	12-19 12-13 11-27 9-15	16-45 16-39 15-54 —	20-08 20-07 19-14 16-45							
5-49	7-17	12-12	14-27	19-11														
6-32	7-58	12-55	15-07	20-15														
8-42	—	15-16	19-45	—														
Sz.	M.	Sz.	Sz.	V.	DEBRECEN—TISZALÖK					Sz.	Sz.	M.	V.	Sz.				
5-33	7-18	12-21	14-30	18-31	Debrecen Debrecen-Vásártér Józsa Zelemér Hajdúböszörmény Tiszalök	é / Y é	6-40 6-33 6-14 6-06 5-58 4-14	8-46 8-40 8-23 *8-14 8-03 6-40	11-30 11-24 11-08 11-00 10-49 —	16-15 16-07 15-44 15-30 15-14 12-44	20-27 20-21 20-01 *19-54 19-43 18-07							
5-42	7-24	12-27	14-37	18-41														
6-04	7-41	12-44	14-54	19-03														
*6-17	7-50	*12-52	15-02	19-16														
6-45	8-04	13-07	15-17	19-44														
8-32	—	14-31	16-38	21-41														
T.	M.	M.	DEBRECEN—NAGYKEREKI					M.	T.	M.								
—	6-35	14-16	18-15	—	Debrecen Derecske Nagykereki	é / Y é	7-40 6-43 5-51	14-15 13-28 11-29	19-18 18-48 17-55									
—	7-36	14-49	18-49	—														
—	8-56	15-42	19-45	—														
M.	M.	T.	DEBRECEN—NAGYLÉTA					T.	M.	M.								
—	7-52	13-25	19-25	—	Debrecen Nagyléta—Vértes	é / Y é	7-40 6-00	11-40 10-37	16-55 15-50									
—	8-54	14-28	20-59	—														
Sz.	T.	Sz.	M.	M.	DEBRECEN—NYÍRÁBRÁNY					Sz.	T.	V.	M.					
2-50	8-10	12-25	14-25	18-18	Debrecen Nyírábrány	é / Y é	6-41 5-50	11-36 10-30	16-49 15-42	21-33 20-49								
3-38	9-17	13-15	15-15	19-03														
V.	S.	S.	V.	S.	DEBRECEN—NYÍRBÁTOR					V.	S.	S.	V.	S.				
4-28	6-10	12-15	14-00	18-20	Debrecen Debrecen-Vásártér Gazdasági Akadémia Hajdúsámson Nyírbátor	é / Y é	6-42 6-31 6-00 5-34 3-35	9-46 9-39 9-21 9-07 8-06	16-18 16-11 15-53 15-39 14-35	17-47 17-36 17-07 16-41 14-48	21-50 21-43 21-25 21-11 20-10							
4-39	6-17	12-22	14-13	18-27														
5-08	6-35	12-40	14-44	18-45														
5-38	6-49	12-54	15-15	18-50														
7-30	7-50	13-55	17-12	20-00														
—	—	—	—	—														
M.	M.	V.	Debrecen városi fatelepi—Dr. Vásáry menedékház					V.	M.	M.								
—	8-30	13-30	13-30	—	Debrecen—városi fatelepi Martinka Gúth Dr. Vásáry-menedékház	é / Y é	7-19 6-27 5-00 —	7-20 6-53 6-11 5-52	20-40 20-15 19-38 19-20									
—	8-55	13-58	14-22	—														
—	9-33	14-40	15-49	—														
—	9-50	14-58	—	—														

Legutányosabban vásárolhat és készíttethet méret után férfi és női cipőket, vadász-, sport-cipőket és csizmákat
UDVARHELYI GYULA ortopéd cipésmesternél
 Debrecen, Ferenc József-út (Piac-u.) 89.
 Ortopéd cipők szakszerű készítője és javítója. Bokasülyedésnél, kezdődő lúdtalpraál ajánlja beépített specialis betétjeit.
 Bokasülyedéshez gyógybetétek állandóan raktáron.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. vasnagykereskedése
 Telefon 6. és 15-48. Debrecen.
 Különö fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
 Magyar gyártmányú zománc-edények,
 zsír-bödönök, disznóölő-kések, húsvágó-gépek.

**! Földek, házak,
 telkek eladása,
 vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
 Debrecen, Fűvészkert-utca 16.

Kályhák, tűzhelyek, zománc-
 edények előnyösen vásárolhatók jótállással

TÓTH GYULA

vasüzletében
 DEBRECEN, VÁROSHÁZA ÉPÜLET.

Régi diákok találkozó helye **Kemény Janos**

vendéglő és szállodája Debrecen, Petőfi-ter 10. sz.
 Legs olcsóbb árak mellett minden este hétfő és Szállój a legutány sabb.

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
 relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPAN-UTCA 77.

és Petneházy-u. 78. sz. egyesített telken, de a
 gyár bejárata: VI., Petneházy-u. 78. sz. alatt.
 Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
 KÉSZÍTETT HARANG, MELYET D. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
 AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél
 Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel,
 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel,
 az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-
 díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székes-
 fehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy
 aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vá-
 sáron emléklappal kitüntetve.

**A budapesti Bazilika 7945 kilogram-
 mos új harangja gyáramban készült.**

Központi fűtés, víz, gáz, csatorna

KÉSZÍTÉS, ÁTALAKÍTÁS, JAVÍTÁS, KARBANTARTÁS. MINTARAKTÁRI

Telefon: 19-37.

GYENES

DEBRECEN,
 Szent Anna-utca 8.